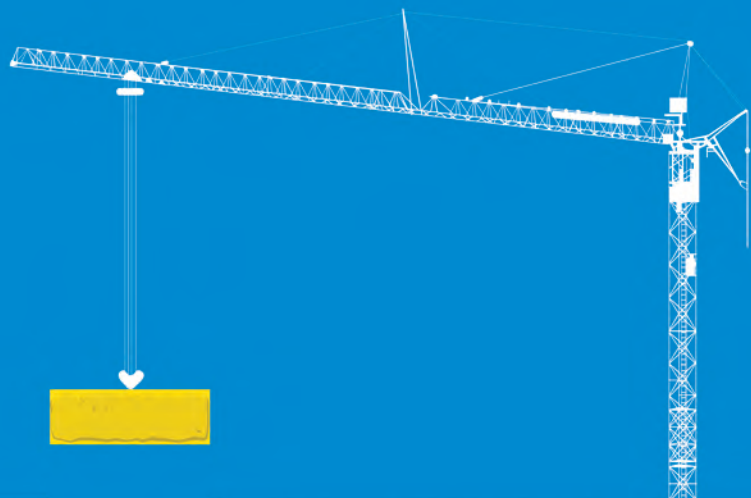

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

Patryk Kugiel, Piotr Kościński

MIĘDZYNARODOWA POMOC DLA UKRAINY

Szanse dla polskich firm i organizacji

MIĘDZYNARODOWA POMOC DLA UKRAINY

Szanse dla polskich firm i organizacji

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH

MIĘDZYNARODOWA POMOC DLA UKRAINY

Szanse dla polskich firm i organizacji

Autorzy: Patryk Kugiel, Piotr Kościński

Współpraca: Elżbieta Kaca, Ievgen Vorobiov, Maciej Szylar

Warszawa, wrzesień 2015

© Copyright Polski Instytut Spraw Międzynarodowych 2015
Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
ul. Warecka 1a, 00-950 Warszawa
phone: (+48) 22 556 80 00; fax: (+48) 22 556 80 99
www.pism.pl; pism@pism.pl

Redaktor tekstu
Katarzyna Staniewska

Redaktor techniczny
Dorota Dołęgowska

Projekt okładki
DirectDTP.com

Zdjęcia na okładce
© Copyright Potapov Alexander, www.shutterstock.com
© Copyright Voin_Sveta, www.shutterstock.com

Zdjęcia

strona 7: © Copyright Alex Mit, www.shutterstock.com
strona 9: © Copyright carlos castilla, www.shutterstock.com
strona 16: © Copyright Jaromir Chalabala, www.shutterstock.com
strona 25: © Copyright Olivier Le Moal, www.shutterstock.com
strona 58: © Copyright jannoon028, www.shutterstock.com
strona 82: © Copyright Albina Tipliyashina, www.shutterstock.com

ISBN 978-83-64895-50-0 (pb)
ISBN 978-83-64895-53-1 (pdf)

WPROWADZENIE	7
1 ROZDZIAŁ	
POMOC MIĘDZYNARODOWA DLA UKRAINY	9
1.1. Pomoc międzynarodowa dla Ukrainy przed kryzysem	9
1.2. Obecna skala wsparcia międzynarodowego	13
2 ROZDZIAŁ	
MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY DLA PODMIOTÓW Z POLSKI	16
2.1. Formy i mechanizmy udzielania pomocy rozwojowej na Ukrainie	17
2.2. Polskie doświadczenia	21
3 ROZDZIAŁ	
NAJWAŻNIEJSI DONATORZY WIELOSTRONNI	25
3.1. Unia Europejska	25
Sposób działania	28
Kontrakty i zamówienia UE	30
Możliwości współpracy	33
3.2. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR)	35
Sposób działania	37
Możliwości współpracy	39
3.3. Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)	40
Sposób działania	42
Możliwości współpracy	45
3.4. Grupa Banku Światowego	46
Sposób działania	48
Możliwości współpracy	52

3.5. Pomoc Systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych	52
Sposób działania	55
Możliwości współpracy	56

4 ROZDZIAŁ

ZAANGAŻOWANIE WYBRANYCH DONATORÓW DWUSTRONNYCH. 58

4.1. Stany Zjednoczone.	59
Sposób działania	59
Możliwości współpracy	61
4.2. Niemcy	62
Sposób działania	63
Możliwości współpracy	64
4.3. Kanada	65
Sposób działania	66
Możliwości współpracy	67
4.4. Szwecja	68
Sposób działania	69
Możliwości współpracy	69
4.5. Szwajcaria	70
Sposób działania	71
Możliwości współpracy	72
4.6. Wielka Brytania	73
Sposób działania	74
Możliwości współpracy	75
4.7. Polska	76
Sposób działania	79
Przyszłe możliwości	81

UWAGI PRAKTYCZNE. 82

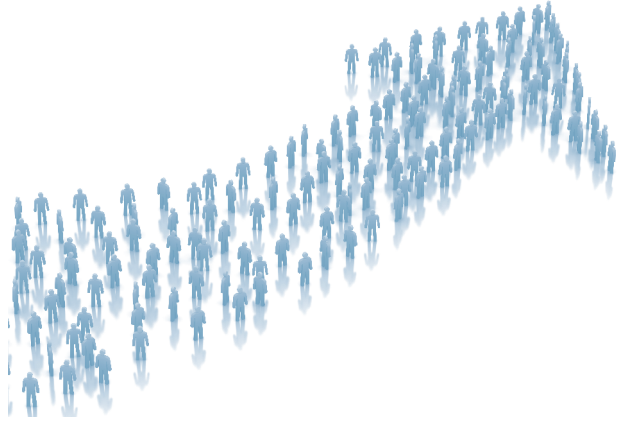

WPROWADZENIE

Po zwycięstwie Majdanu w lutym 2014 r. Ukraina znalazła się w ważnym momencie swojej historii i rozpoczęła przemianę w kierunku normalnie funkcjonującej demokracji, praworządności i gospodarki wolnorynkowej. Mimo wojny na wschodzie kraju i związanych z tym wyzwań dla bezpieczeństwa państwa wciąż kontynuowane są reformy. Pomoc gospodarczą i technicz-

ną przy tym zadaniu zaoferowały organizacje międzynarodowe i kraje Zachodu. Szacuje się, że w najbliższych czterech latach Ukraina otrzyma wsparcie finansowe w wysokości co najmniej 40 miliardów dol., z czego kilka miliardów może zostać przeznaczone na sfinansowanie nowych projektów inwestycyjnych, a kilkaset milionów rocznie – rozdysponowane w drodze otwartych przetargów i konkursów. Napływ na Ukrainę dodatkowych środków, pozwalających na reformy, inwestycje i modernizacje, oznacza też nowe możliwości biznesowe i źródła finansowania projektów pomocowych dla podmiotów z Polski, zarówno sektora prywatnego, jak i *not-for-profit*.

Dla Polski Ukraina zawsze była jednym z głównych obszarów realizacji projektów pomocowych, działalności biznesowej czy ożywionych kontaktów międzyludzkich. Bliskość geograficzna, kulturowa i mentalna, a także niedawne doświadczenia naszej transformacji sugerują, że Polska może odgrywać ważną rolę we wspieraniu ukraińskich przemian. Poza rozszerzeniem oficjalnej pomocy dwustronnej, istotna będzie poprawa aktywności i skuteczności polskich firm i organizacji w pozyskiwaniu grantów i zamówień finansowanych z międzynarodowej pomocy rozwojowej. W ten sposób polskie organizacje mogą zwiększyć swoje zaangażowanie i lepiej wykorzystywać swoje doświadczenia, polskie

firmy zyskają zaś szansę na dodatkowe zamówienia i kontrakty na przekazanie wiedzy, technologii, towarów i inwestycji.

Uzyskanie zamówień czy grantów od donatorów zagranicznych nie jest łatwym zadaniem. Wymaga dobrego rozpoznania sposobu funkcjonowania poszczególnych organizacji i systemu wyboru kontrahentów, dotarcia na czas do odpowiednich informacji, zapoznania się ze skomplikowaną dokumentacją projektową, znalezienia partnerów oraz wykazania odpowiedniego potencjału do realizacji zadania. Niniejszy poradnik, przygotowany na zlecenie Departamentu Współpracy Ekonomicznej MSZ, może być pomocny przy wykonaniu pierwszego kroku – ogólnym zapoznaniu się z istniejącymi możliwościami i wskazaniu kierunków dalszych działań.

Poradnik składa się z czterech części. W pierwszej scharakteryzowano międzynarodową pomoc rozwojową dla Ukrainy. W drugiej opisano możliwości współpracy z międzynarodowymi donatorami, przypomniano polskie doświadczenia w tym zakresie i wskazano ogólne zasady ubiegania się o nowe zamówienia/granty. Rozdziały 3 i 4 to zasadnicza część raportu przedstawiająca pomoc udzielaną przez najważniejszych dawców, zarówno wielostronnych, jak i dwustronnych: Unię Europejską, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR), Europejski Bank Inwestycyjny (EBI), Bank Światowy, system ONZ, USA, Niemcy, Kanadę, Szwecję, Szwajcarię, Wielką Brytanię, Polskę. Opis każdego z dawców zawiera: charakterystykę programu pomocowego dla Ukrainy, procedury wyboru partnerów i kontrahentów, wykaz możliwości dla polskich firm i organizacji pozarządowych, przykład projektu, w którym mogą brać udział podmioty z Polski, oraz praktyczne wskazówki. Poza zakresem poradnika pozostaje natomiast pomoc makrofinansowa czy wsparcie wojskowe.

Niniejsza analiza powstała w wyniku badań aktywności donatorów na Ukrainie oraz wizyty studyjnej w Kijowie w marcu 2015 r. zorganizowanej przy wsparciu Departamentu Współpracy Ekonomicznej MSZ i Ambasady RP w Kijowie. Autorzy dołożyli wszelkich starań, by publikacja ta okazała się jak najbardziej praktyczna i przydatna w działalności organizacji i firm.

POMOC MIĘDZYNARODOWA DLA UKRAINY

Dramatyczne wydarzenia na początku 2014 r. doprowadziły do przejścia władzy na Ukrainie przez ugrupowania proreformatorskie, zainteresowane zbliżeniem z UE. Jednocześnie polityka Rosji wpłynęła destabilizująco na sytuację bezpieczeństwa i pogłębiła kryzys gospodarczy w kraju. Mimo to w maju zeszłego roku na Ukrainie zorganizowano wybory prezydenckie, a w październiku – parlamentarne. Nowe władze stanęły przed trudnym zadaniem: muszą przeprowadzić reformy gospodarcze i polityczne, a jednocześnie obronić kraj przed wrogą postawą Rosji, interweniującej zbrojnie na Donbasie. Tym ważniejsza dla powodzenia transformacji staje się pomoc społeczności międzynarodowej.

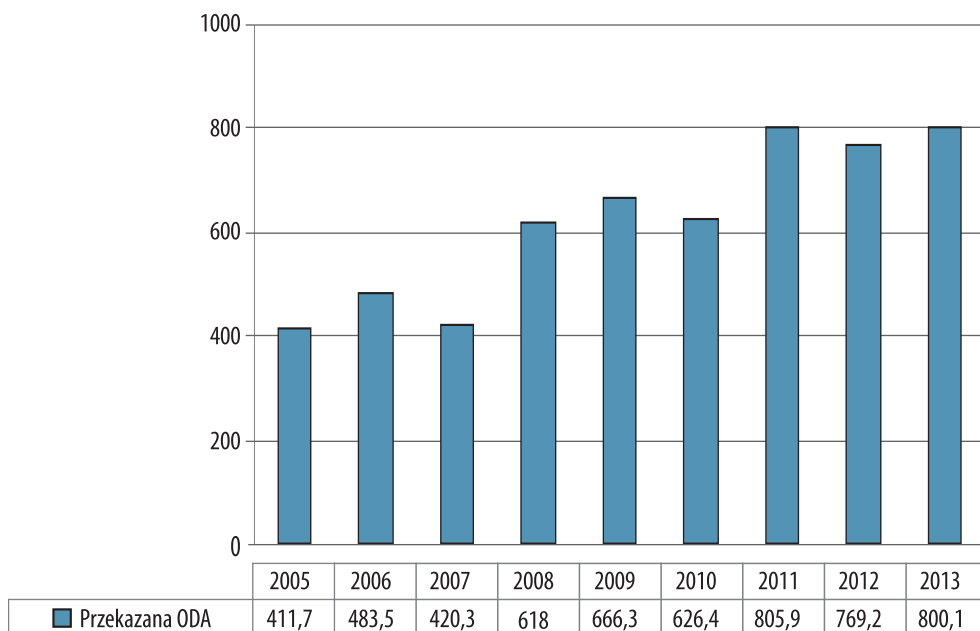
1.1. POMOC MIĘDZYNARODOWA DLA UKRAINY PRZED KRYZYSEM

Z dochodem narodowym w 2010 r. wynoszącym 2974 dol. na mieszkańca Ukraina należała do kategorii krajów o niższym średnim dochodzie narodowym (*lower middle income countries*)¹ i jako taka uprawniona jest do otrzymywania

¹ DAC List of ODA Recipients Effective for reporting on 2012 and 2013 flows, OECD Paris, 2014. Według Banku Światowego w 2013 r. dochód narodowy na mieszkańca wynosił już 3900 dol., w związku z czym możliwe, że wkrótce Ukraina zostanie zakwalifikowana do krajów o wyższym średnim

oficjalnej pomocy rozwojowej (*official development assistance – ODA*²). Według danych OECD w ubiegłych latach ODA dla Ukrainy nie przekraczała miliarda dol. rocznie. Przykładowo, w 2012 r. Ukraina dostała 769 mln dol. oficjalnej pomocy rozwojowej, wobec ponad 1 mld dol. obiecane wsparcia (wykres 1).

Wykres 1. ODA przekazana Ukrainie w latach 2005–2013 (w mln dol.)

Źródło: OECD, *StatExtracts, Aid (ODA) disbursements to countries and regions DAC2a*, <http://stats.oecd.org> (dostęp 31.10.2014).

dochodzie. Zob. *World Development Indicators, GDP per capita (current US\$)*, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> (dostęp 31.10.2014).

² Oficjalna pomoc rozwojowa to darowizny i pożyczki przekazywane przez instytucje rządowe lub organizacje międzynarodowe, mające na celu wsparcie rozwoju gospodarczego i dobrobytu w krajach rozwijających się. Pożyczki są traktowane jako ODA wtedy, gdy zawierają element darowizny na poziomie 25% wartości całej kwoty. Ponadto warunkiem zaklasyfikowania współpracy rozwojowej jako oficjalnej pomocy rozwojowej jest także to, że kraj partnerski, na rzecz którego udzielane jest wsparcie, musi znajdować się na liście ustalonej przez Komitet Pomocy Rozwojowej OECD. Na obecnie obowiązującej liście krajów biorców oficjalnej pomocy rozwojowej DAC OECD znajduje się 148 krajów i terytoriów zamorskich.

Zdecydowaną większość tych środków przekazano w formie bezzwrotnych grantów (629,3 mln dol.), a jedynie 144,1 mln dol. to preferencyjne pożyczki. W podziale sektorowym duża część pomocy (240 mln dol.) została przeznaczona na wsparcie sektora społecznej infrastruktury i usług (edukacja, ochrona zdrowia), natomiast niewielkie kwoty przeznaczono na rozwój infrastruktury i usług ekonomicznych (transport, energetyka) – 35 mln dol. i sektory produkcyjne – 27 mln dol. Największa część środków nie była jednoznacznie przypisana do konkretnych obszarów (346 mln dol.).

Największymi dawcami pomocy dla Ukrainy w 2013 r. były Unia Europejska, USA oraz Niemcy, które łącznie odpowiadały za ponad 60% pomocy międzynarodowej. Wśród donatorów dwustronnych ważną rolę odgrywały też Szwecja, Kanada i Francja (tabela 1).

Tabela 1. Najwięksi dawcy dwustronni oficjalnej pomocy rozwojowej dla Ukrainy 2005–2013 (mln dol.)

Kraj/rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Suma
USA	99,43	130,24	91,09	98,92	103,01	140,16	135,81	150,5	120,51	1069,67
Niemcy	53,16	58,7	69,11	77,14	121,58	89,11	79,84	82,4	68,92	699,96
Szwecja	10,58	18,41	22,14	21,5	36,05	31,43	40,27	36,16	26,78	243,32
Kanada	18,62	15,77	15,96	18,71	17,97	20,2	26,79	65,59	17,83	217,44
Francja	10,04	14,31	6,53	25,02	19,49	21,54	36,12	14,54	29,86	177,45
Szwajcaria	13,45	9,21	5,96	6,63	8,55	15,46	11,6	14,86	17,49	103,21
Polska	6,16	7,09	12,58	13,95	9,12	11	12,04	12,33	15,33	99,60
Izrael	9,12	7,26	6,31	12,9	14,83	14,37	7,82	8,28	10,15	91,04
Austria	7,28	5,11	5,29	8,68	6,75	6,98	14,2	10,2	8,25	72,74
Turcja	9,92	12,42	7,56	7,96	6,92	5,25	6,01	4,94	5,42	66,40
Wielka Brytania	10,76	12	7,75	3,21	2,37	0,84	1,33	4,82	3,96	47,04
Dania	1,57	2,17	4,6	5,7	3,05	3,58	9,55	6,73	6,41	43,36
Norwegia	0,22	0,54	4,3	4,68	3,11	3,77	8,22	7,04	5,88	37,76
Węgry	6,93	0,08	2,37	2,35	1,81	3,86	3,62	4,58	7,91	33,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Delegatury Komisji Europejskiej w Kijowie, 2014.

Oprócz oficjalnej pomocy rozwojowej na Ukrainę trafiało także wsparcie niekwalifikowane jako ODA, od instytucji finansowych czy innych donatorów niebędących członkami Komitetu Pomocy Rozwojowej OECD (np. Rosji i Chin). Najczęściej były to kredyty makrofinansowe, pożyczki komercyjne czy specjalne preferencje (np. zniżki na gaz z Rosji).

Ukraina jest jednym z głównych odbiorców pomocy rozwojowej w Europie. W 2012 r. więcej środków uzyskały jedynie Turcja (3033 mln dol.) i Serbia (1089 mln dol.). Mniejsza pomoc trafiła m.in. do Bośni i Hercegowiny (571 mln dol.), Kosowa (567 mln dol.) czy Mołdawii (473 mln dol.). Jednak po uwzględnieniu wielkości gospodarki i liczby mieszkańców okazuje się, że pomoc dla Ukrainy była mniejsza niż wsparcie dla wielu innych krajów w Europie (zob. tabela 2). Przykładowo udział ODA w PKB Ukrainy wynosił jedynie 0,44% wobec prawie 9% w przypadku Kosowa czy ponad 6% w Mołdawii, a 16 dol. pomocy przypadające na jednego mieszkańca błędnie w porównaniu z ponad 300 dol. w przypadku Kosowa czy 150 dol. w Serbii.

Tabela 2. Główni odbiorcy oficjalnej pomocy rozwojowej w Europie w 2012 r.

Kraj	Wartość ODA (mln dol.)	ODA jako część PKB	ODA w przeliczeniu na 1 mieszkańca (dol.)
Turcja	3033	0,39%	40,9
Serbia	1089	3,00%	150,8
Ukraina	769	0,44%	16,87
Bośnia i Hercegowina	571	3,30%	148,9
Kosowo	567	8,88%	314,33
Mołdawia	473	6,05%	132,8

Źródło: OECD. *StatExtracts, Aid (ODA) disbursements to countries and regions DAC2a*, <http://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=42231&lang=en> (dostęp 31.10.2014).

1.2. OBECNA SKALA WSPARCIA MIĘDZYNARODOWEGO

W związku z wydarzeniami z przełomu 2013 i 2014 r. wiele organizacji międzynarodowych i państw zaoferowało większe wsparcie dla Ukrainy. Komisja Europejska na początku marca 2014 r. zapowiedziała pakiet pomocowy w ramach nowej perspektywy finansowej do 2020 r. w wysokości ponad 11 mld euro³. Pod koniec marca Kongres USA zgodził się na udzielenie Ukrainie kredytu w wysokości 1 mld dol. Dodatkowe środki obiecały m.in. Niemcy, Kanada, Szwecja czy Japonia. W kwietniu Międzynarodowy Fundusz Walutowy przyznał linię kredytową (*stand-by*) w wysokości 17,9 mld dol. na lata 2014–2016. Także Bank Światowy zapowiedział pomoc w wysokości do 3,5 mld dol., a zwiększenie nakładów zaplanowały też agencje ONZ i inne organizacje międzynarodowe. Środki na wsparcie reform politycznych i organizacji wyborów przekazują także OBWE czy Rada Europy. Delegatura UE w Kijowie szacowała w lipcu 2014 r., że w sumie **łącna wartość programów pomocowych realizowanych na Ukrainie przekraczała 22,34 mld euro** (ok. 30,1 mld dol.)⁴. Do największych dawców należały: Międzynarodowy Fundusz Walutowy (59,4%), Bank Światowy (16,36%), Unia Europejska (13,26%) oraz szereg donatorów dwustronnych (zob. wykres 2).

Do końca 2014 r. z pożyczki MFW Ukrainie przekazano ok. 4,6 mld dol. i zaczęto negocjacje na temat nowej pożyczki. W marcu 2015 r. MFW przyznał ostatecznie nową, korzystniejszą linię kredytową na cztery lata w wysokości 17,5 mld dol., która zastąpiła tę z 2014 r. W ramach pierwszej transzy przekazano od razu 5 mld dol., a do końca 2015 r. suma ta ma wzrosnąć do 10 mld dol.⁵ Nowe transze pomocy makroekonomicznej zaoferowały jeszcze m.in. UE (1,8 mld euro) i USA (2 mld dol. gwarancji kredytowych w 2015 r.). **W marcu 2015 r. MFW sza-**

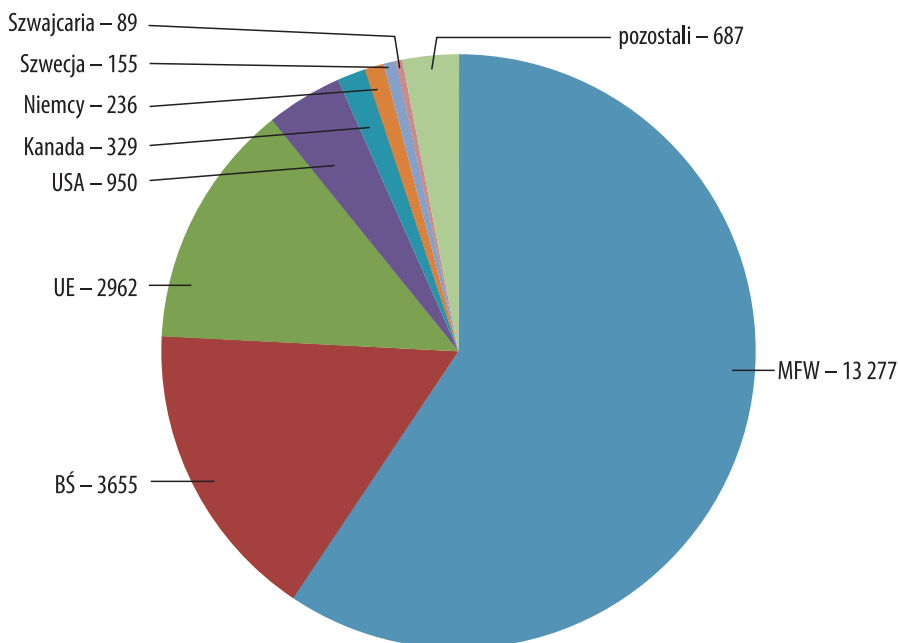
³ *European Commission's support to Ukraine, MEMO/14/159*, European Commission, 5 marca 2014 r.

⁴ *Informacja nt. międzynarodowych programów pomocowych na Ukrainie w kontekście możliwości zaangażowania oferty polskich przedsiębiorstw*, Ambasada RP w Kijowie, 2014.

⁵ W ramach pierwszej transzy (5 mld dol.) 2,7 mld dol. przekazano jako wsparcie budżetowe, a resztę na wzmocnienie rezerw Banku Centralnego Ukrainy. Nowa pożyczka MFW ma preferencyjne oprocentowanie i późną zapadalność długu. Spłata ma się rozpocząć dopiero w 2019 r. i skończyć w 2028 r.

cował aktualną wartość międzynarodowej pomocy gospodarczej na sumę 40 mld dol., z czego 17,5 mld to pomoc MFW, 7,2 mld to zadeklarowane wsparcie innych donatorów wielostronnych i dwustronnych, a kolejne 15 mld ma wygenerować sektor prywatny (np. poprzez fundusze inwestycyjne, skup obligacji itp.)⁶.

Wykres 2. Główni dawcy pomocy dla Ukrainy w 2014 r. (mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Delegatury Komisji Europejskiej w Kijowie, 2014.

Aby zwiększyć skuteczność wsparcia, główni donatorzy podjęli wysiłki w celu ustanowienia wspólnego mechanizmu (platformy), który poprawiłby podział i koordynację działań. Wstępne spotkanie odbyło się 9 lipca w Brukseli pod przewodnictwem Unii Europejskiej. Konferencję donatorów dla Ukrainy planowano na jesień 2014 r., ale przesunięto ją na początek roku 2015. Ostatecznie odbyła się ona 28 kwietnia 2015 r. w Kijowie pod nazwą Międzynarodowa Konferencja Wsparcia Ukrainy. Nie było to już jednak tradycyjne spotkanie, na którym ogłoszono by nowe programy pomocy (choć pojawiły się też nowe obietnice), ale

⁶ Wywiad w biurze MFW na Ukrainie, 18 lutego 2015 r.

raczej okazja do dyskusji o reformach, wyzwaniach i możliwościach rozwoju gospodarczego kraju.

Analizując skalę pomocy międzynarodowej w najbliższych latach, warto pamiętać, że suma ta obejmuje łączne zobowiązania donatorów w perspektywie wieloletniej, w tym programy będące już na ukończeniu lub też takie, które dopiero się zaczynają i będą trwać nawet do roku 2020. Kalkulacja nie uwzględnia wszystkich złożonych obietnic, w tym np. 8 mld euro w formie kredytów obiecanych przez EBOR i EBI. Oszacowanie rzeczywistej wysokości wsparcia jest też utrudnione z uwagi na różne metodologie raportowania i liczenia pomocy stosowane przez poszczególnych dawców, a także przez władze ukraińskie.

Warto przypomnieć, że programy organizacji międzynarodowych dotyczące pomocy rozwojowej dla Ukrainy były przygotowane jeszcze przed 2014 r. i w ograniczonym stopniu stanowią odpowiedź na przemiany w tym kraju, z wyjątkiem pomocy makroekonomicznej. Widoczną reakcją na zachodzące na Ukrainie zmiany są pewne przesunięcia funduszy w ramach instrumentów Unii Europejskiej, zwiększenie wartości kredytów EBOR i EBI oraz uruchomienie nowych programów Banku Światowego czy zaktywizowanie agend ONZ. To fundusze z tych organizacji powinny być zatem w centrum zainteresowania podmiotów zagranicznych poszukujących finansowania działań na Ukrainie. Ponadto zmobilizowanie dodatkowych nakładów jest bardziej realne w przypadku głównych donatorów dwustronnych.

Podsumowując, można stwierdzić, że napływ dodatkowej pomocy rozwojowej dla Ukrainy będzie mniejszy, niż może się to wydawać na podstawie deklaracji zagranicznych partnerów. Niemniej **wartość wsparcia dla Ukrainy w najbliższych latach wzrośnie i będzie najwyższa w historii**. Można szacować, że fundusze międzynarodowe na wsparcie reform i realizację nowych inwestycji będą sięgać kilku miliardów dol. rocznie, natomiast środki dostępne z tych źródeł także dla zagranicznych podmiotów wyniosą do kilkuset milionów dol. Z tego względu ważne jest lepsze zrozumienie możliwości stwarzanych przez głównych dawców pomocy dla Ukrainy.

ROZDZIAŁ 2

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY DLA PODMIOTÓW Z POLSKI

Kryzys gospodarczy i w dziedzinie bezpieczeństwa oraz rozpoczęty proces reform negatywnie odbiły się na współpracy Polski z Ukrainą i zwiększyły ryzyko działalności gospodarczej w tym kraju. W 2014 r., przede wszystkim z uwagi na trudną sytuację ekonomiczną Ukrainy i spadek kursu hrywny, polski eksport na Ukrainę obniżył się o 26,3% do poziomu 4,2 mld dol. i był o 1,5 mld dol. niższy niż

w roku 2013. W tym samym czasie import z Ukrainy wzrósł o 3,2% i osiągnął wartość prawie 2,3 mld dol. O ile rozpoczęte przemiany dają szansę poprawy standardów prawa i warunków prowadzenia działalności w dłuższej perspektywie, o tyle problematyczne pozostaje przetrwanie na rynku i pozyskanie pewnych źródeł finansowania w perspektywie krótkoterminowej. W tym kontekście specjalnego znaczenia nabiera także napływ dodatkowej pomocy międzynarodowej dla Ukrainy. Również podmioty z Polski powinny wykorzystać tę okazję i zwiększyć swoją aktywność we współpracy z międzynarodowymi donatorami. Pozwoliłoby to na umocnienie zaangażowania Polski w przemiany na Ukrainie oraz na pozyskanie dodatkowych źródeł finansowania projektów rozwojowych i komercyjnych w tym kraju. Przyczyniłoby się także do zbudowania nowych kontaktów i pogłębienia związków, które będą przydatne po ustabilizowaniu sytuacji.

2.1. FORMY I MECHANIZMY UDZIELANIA POMOCY ROZWOJOWEJ NA UKRAINIE

Organizacje międzynarodowe i donatorzy dwustronni stosują wiele różnych sposobów udzielania wsparcia Ukrainie, m.in. kredyty, wsparcie budżetowe, granty itp. Należy pamiętać, że tylko część tej pomocy zostanie wykorzystana na realizację nowych inwestycji i projektów. Większość obiecanych pieniędzy to pomoc makroekonomiczna (np. 17,5 mld dol. z MFW, 1,6 mld euro z UE), czyli pożyczki dla rządu w Kijowie pozwalające na poprawę równowagi płatniczej i sytuacji budżetowej państwa oraz na spłatę długów i ochronę przed bankructwem. Ponadto znaczna część pomocy przekazywana jest na poziomie międzyrządowym (np. jako wsparcie budżetowe) w celu przeprowadzenia reform rządowych i pokrycia kosztów administracji publicznej. Te formy pomocy nie zwiększają zatem puli środków, które mogą być dostępne w drodze otwartych konkursów lub przetargów.

Z perspektywy firm i innych podmiotów działających na Ukrainie największe znaczenie mają środki finansujące nowe projekty i inwestycje. W tym przypadku organizacje międzynarodowe wspólnie ze stroną ukraińską podpisują umowę na realizację konkretnego programu czy inwestycji, które uzyskują finansowanie w ramach pożyczki lub dotacji. Instytucje finansowe mogą też udzielać kredytów na inwestycje komercyjne podmiotów prywatnych. Można wyróżnić cztery główne możliwości współpracy z donatorami w tym zakresie:

1. Przetargi i zamówienia organizowane w ramach projektów finansowanych ze środków międzynarodowych. Z reguły organizatorem takich postępowań przetargowych jest podmiot ukraiński (instytucje publiczne, władze regionalne itp.), które otrzymały kredyt lub dotację na realizację danego projektu, programu lub reformy. Jednak zasady przetargów muszą być zgodne z wytycznymi donatora. W ten sposób nabywane są towary, zlecane jest wykonanie usług czy prac zaplanowanych w ramach projektu. Firmy muszą spełniać oczekiwania opisane w ogłoszeniu o przetargach i przedstawić ofertę najlepiej odpowiadającą zamawiającemu. Można przypuszczać, że każdego roku na Ukrainie będzie organizowanych kilkadziesiąt do kilkuset przetargów finansowanych przez

zagranicznych donatorów. Jest to zatem najbardziej popularna, podstawowa i naturalna dla większości podmiotów droga pozyskania międzynarodowych funduszy. Wymaga ona zapoznania się z działalnością danego donatora na Ukrainie, monitorowania ogłoszeń o konkursach/przetargach i przygotowania oferty odpowiadającej konkretnemu ogłoszeniu.

- 2. Konkursy dotacyjne** donatorów zagranicznych. Organizacje międzynarodowe lub donatorzy dwustronni mogą przeprowadzać konkursy, w wyniku których przyznają bezzwrotną dotację na realizację projektu na Ukrainie. Z reguły są to działania „miękkie” (np. wsparcie reform, społeczeństwa obywatelskiego czy rozwoju mediów), a podmiotami uprawnionymi do udziału w postępowaniu są organizacje pozarządowe i inne instytucje nienastawione na zysk. Konkursy takie organizują Unia Europejska, Polska (np. konkurs „Polska Pomoc Rozwojowa”) czy też USA, jednak należy pamiętać, że najczęściej wspierane są podmioty ukraińskie lub z kraju donatora.
- 3. Zamówienia i przetargi na projekty własne organizacji międzynarodowych, usługi konsultingowe i pomoc techniczną.** Czasem donatorzy bezpośrednio wybierają firmy prawnicze, doradcze i specjalistyczne do przeprowadzenia badań czy świadczenia pomocy technicznej w ramach współpracy z partnerami ukraińskimi przy przygotowaniu i realizacji projektów. Wykonawcy wyłaniani są z reguły w drodze międzynarodowego konkurencyjnego przetargu.
- 4. Kredyty lub dotacje na własne inicjatywy na Ukrainie.** Jeśli polskie firmy lub organizacje mają pomysł na realizację inwestycji czy projektu, mogą starać się przekonać zagranicznych donatorów do jego sfinansowania. Kredyty i inne instrumenty finansowe na działania komercyjne oferują przede wszystkim Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, natomiast donatorzy dwustronni mogą w pewnych warunkach udzielić wsparcia inicjatywom organizacji społecznych nienastawionych na zysk. Ten sposób jest odpowiedni raczej dla dużych i dłużej trwających projektów oraz dla podmiotów mających wystarczający potencjał, aby przygotować kompleksowy projekt i przekonać grantodawców do udzielenia finansowania,

głównie w formie kredytu. Warto zaznaczyć, że szczególnie środki z Banku Światowego, a także EBOR, EBI czy NIF, nie są z góry przypisane do konkretnych projektów i ich wykorzystanie będzie zależało od zgłoszenia wartościowych propozycji. Niezbędna jest przy tym ścisła współpraca z partnerem ukraińskim, który występowałby jako promotor/sponsor danego projektu.

Podmioty uprawnione. O fundusze międzynarodowe mogą ubiegać się zarówno firmy działające dla zysku, jak i podmioty *not-for-profit* (organizacje pozarządowe, uczelnie, instytucje publiczne). Warunki i formy uzyskania finansowania działań na Ukrainie będą zależały od rodzaju podmiotu (czy jest to firma, czy organizacja pozarządowa, uczelnia, administracja itp.), sektora działalności i wielkości projektu.

Organizacje pozarządowe i inne instytucje działające nie dla zysku (*not-for-profit*) są z reguły uprawnione do ubiegania się o bezzwrotne granty (*grants*) przydzielane w drodze konkursów grantowych (*calls for proposals*) na działania w zakresie wsparcia społeczeństwa obywatelskiego, mediów, ochrony praw człowieka i szeroko pojętego sektora socjalnego (np. ochrona zdrowia, edukacja) oraz pomocy humanitarnej. Głównymi źródłami finansowania takiej działalności są przede wszystkim Unia Europejska (konkursy instrumentów ENI, DCI, EIDHR, ECHO), programy ONZ (WFP, UNOCHA, UNDP, UNHCR) i donatorzy dwustronni (np. Szwecja, USA). Organizacje pozarządowe mogą też szukać możliwości finansowania wśród organizacji i funduszy międzynarodowych wspierających reformy polityczne i społeczne, jak OBWE czy Europejska Fundacja na rzecz Demokracji.

Z kolei **firmy prywatne** mogą ubiegać się o kredyty oraz zamówienia przyznawane głównie w przetargach (*invitations to bid, tenders*) organizacji międzynarodowych, a w dużo mniejszym stopniu są uprawnione do udziału w konkursach na granty (np. w przypadku pomocy humanitarnej). Najwięcej możliwości w tym zakresie oferują organizacje międzynarodowe i finansowe: UE, EBOR, EBI, Bank Światowy, agencje ONZ i niektórzy donatorzy dwustronni. Kontrakty i zamówienia mogą dotyczyć dostaw sprzętu i towarów, wykonania usług (np. studium wykonalności projektu) czy też realizacji całej inwestycji.

Sektory wsparcia. Możliwe jest realizowanie działań w ramach pomocy dla Ukrainy w bardzo wielu sektorach, od rolnictwa do energetyki czy edukacji. Poszczególni donatorzy koncentrują swoje wsparcie na kilku wybranych dziedzinach i dlatego należy zapoznać się z priorytetami poszczególnych krajów czy organizacji. Można jednocześnie stwierdzić, że najczęstsze obszary wsparcia to efektywność energetyczna, gospodarka wodno-ściekowa, transport, reforma samorządowa czy też walka z korupcją. Firmy i organizacje powinny zapoznać się z priorytetami poszczególnych donatorów pod kątem zgodności z własnym profilem działalności i doświadczeniem. Ogólne możliwości wsparcia sektorów przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Możliwości finansowania międzynarodowego z podziałem na sektory

	UE	UE/EBOR	UE/FBI	BŚ/MBOR	ONZ/UNDP	ONZ/UNHCR	USA	Niemcy	Szwecja	Kanada	Szwecja	Szwajcaria	Polska
Spółeczeństwo obywatelskie i media	■				■		■		■		■		■
Rządy prawa i prawa człowieka	■				■		■		■			■	
Wybory i reformy polityczne	■						■			■		■	
Migracje i zarządzanie granicami	■					■							
Zwalczanie korupcji	■						■				■		
Pomoc humanitarna	■				■	■	■	■	■	■	■	■	■
Opieka zdrowotna	■			■	■	■	■	■	■			■	
Edukacja	■						■					■	
Rozwój sektora prywatnego i handel	■			■	■		■	■	■	■	■	■	■
Energia	■	■	■		■		■	■				■	
Ochrona środowiska	■		■		■						■		
Rolnictwo	■						■			■		■	
Transport	■	■		■				■			■		

- Środki dostępne głównie dla organizacji pozarządowych w ramach konkursów
- Środki dostępne głównie dla firm w ramach przetargów
- Środki dostępne dla firm i organizacji

Źródło: opracowanie własne.

Ramka 1.

Firmy zainteresowane udziałem w przetargach powinny stale monitorować strony internetowe organizacji, a także urzędów ukraińskich pełniących funkcję instytucji wdrażających, gdzie publikowane są zapowiedzi postępowań. Przykładowo, polska firma z ciekawą ofertą w zakresie poprawy efektywności energetycznej powinna śledzić ogłoszenia w ramach programu „District Heating Energy Efficiency” Banku Światowego lub ogłoszenia o zamówieniach EBOR, który też finansuje działania w tym zakresie. Z kolei organizacje pozarządowe powinny przeglądać ogłoszenia o konkursach Unii Europejskiej, agend ONZ czy też poszczególnych donatorów dwustronnych i szukać informacji bezpośrednio w przedstawicielstwach tych instytucji na Ukrainie.

W przypadku organizacji przetargów różne organizacje stosują własne procedury zamówień publicznych w zależności od charakteru zamówienia (czy dotyczy zamówienia towarów, usług czy też zlecenia wykonania robót) i wartości projektu. Międzynarodowy przetarg otwarty, wymagający szerokiego upublicznienia, jest obowiązkowy w zasadzie tylko w odniesieniu do najdroższych kontraktów. W pozostałych sytuacjach może zostać zastosowana inna procedura, która ogranicza dostępność dla nowych oferentów (np. zaproszenie do złożenia ofert). Dlatego ważne jest nawiązanie kontaktów z biurami poszczególnych organizacji, aktywne przedstawianie własnej oferty i sygnalizowanie zainteresowania udziałem w przyszłych postępowaniach. **Przygotowanie skutecznej oferty wymaga spełnienia stawianych wymagań i kryteriów, a więc dobrej znajomości dokumentacji przetargowej i zasad stosowanych przez daną instytucję.**

2.2. POLSKIE DOŚWIADCZENIA

Podmioty z Polski jak dotąd w niewielkim stopniu korzystały z zagranicznych funduszy pomocy rozwojowej na projekty i działania gospodarcze, więc mają niewielkie doświadczenie w realizacji projektów finansowanych przez organizacje międzynarodowe i donatorów dwustronnych w krajach trzecich. Sytuacja taka dotyczy także Ukrainy, chociaż w tym kraju można wskazać na pierwsze

osiągnięcia. Główne sukcesy polskie firmy odniosły w zakresie przetargów na projekty finansowane z Banku Światowego, UE i EBOR. Przykładowo, w latach 2009–2013 podmioty z Polski zrealizowały kilkanaście projektów finansowanych z Banku Światowego na łączną sumę 38 mln dol. W ten sposób opłacono m.in. modernizację oczyszczalni ścieków w Iwano-Frankiwsku i modernizację stacji ujęcia wody Dobrowlany w Kałuszu, zrealizowane przez firmy Ekolog i Ekoklar z Piły. Z kolei firma Can Pack S.A. kilkakrotnie skorzystała (w 2006, 2008 i 2009) z ubezpieczeń MIGA na swoją inwestycję w linię produkcyjną na Ukrainie. Firmy Cersanit i Barlinek korzystały z kredytów oferowanych przez EBOR na Ukrainie w wysokości odpowiednio 81 i 40 mln euro. Bank ten stał się również udziałowcem w obydwu spółkach, przejmując po 15% udziałów. Pojedynczy eksperci i firmy konsultingowe realizowali zadania dla UE, BŚ, czy ONZ oraz donatorów dwustronnych.

Stosunkowo dobrze radziły sobie podmioty administracji publicznej. Warto zwrócić tu uwagę szczególnie na udział polskich instytucji w projektach twinningowych UE. W okresie 2004 – wrzesień 2014 polskie podmioty zrealizowały siedem projektów, działając w ramach konsorcjów bądź jako główny (KSAP i GITD) lub młodszy partner (KSAP, NBP, PALiZ, GITD, ULC)⁷. W ten sposób Polska miała możliwość nie tylko podzielić się własnymi doświadczeniami w zakresie reform i wzmocnienia administracji państwowej, ale też działać na rzecz zbliżenia standardów i procedur na Ukrainie i w Polsce, co w dłuższej perspektywie może ułatwić współpracę gospodarczą.

Należy podkreślić także coraz większy udział polskich firm w realizacji projektów finansowanych z dwustronnej pomocy rozwojowej Polski poprzez program małych grantów Ambasady RP w Kijowie. Stwarza to nowe możliwości promocji polskiej oferty na Ukrainie i zachęcenia innych donatorów do wykorzystania jej w projektach rozwojowych. Dotyczy to jak dotąd takich sektorów jak m.in. zielone technologie i tworzenie ochotniczej straży pożarnej na Ukrainie. Kontynuowanie dotychczasowej współpracy i podejmowanie z innymi donatora-

---

⁷ Krajowy Punkt Kontaktowy ds. współpracy bliźniaczej (KPK), Ministerstwo Spraw Zagranicznych, informacje uzyskane we wrześniu 2014 r.

mi rozmów o realizacji wspólnych projektów w tych obszarach może znacząco zwiększyć szanse na szersze zaangażowanie sektora prywatnego. Firmy zainteresowane współpracą w zakresie programu małych grantów powinny kontaktować się bezpośrednio z polską placówką dyplomatyczną w Kijowie w celu poznania priorytetów i planowanych projektów rozwojowych.

Z uwagi na bliskość geograficzną i kulturową, znaczną obecność i doświadczenie oraz znajomość rynku ukraińskiego, polskie firmy i organizacje mają duży potencjał zwiększenia udziału w realizacji projektów finansowanych ze źródeł międzynarodowych. Jednocześnie duże rozdrobnienie polskiego biznesu, małe doświadczenie w realizacji projektów rozwojowych na świecie i niska świadomość dostępnych funduszy stanowią poważne bariery w poprawie skuteczności ubiegania się o te środki.

W zależności od konkretnej instytucji istnieje możliwość sfinansowania działalności w większości obszarów (od farmacji, przez modernizację sieci transportowej, po szkolenia dla przedsiębiorców). Z uwagi na ofertę polskich firm, priorytety rozwojowe Ukrainy i podział środków, można wskazać kilka najbardziej obiecujących sektorów, w których polscy przedsiębiorcy mają znaczne szanse na uzyskanie finansowania międzynarodowego. Według Ambasady RP w Kijowie szczególnie obiecujące są m.in. energetyka (reforma sektora elektroenergetycznego, przemysłu węglowego, energoefektywność), infrastruktura (budownictwo, modernizacja dróg i kolei), ochrona środowiska i klimat, rolnictwo, czy szeroko pojęty consulting we wszystkich obszarach życia gospodarczego. Szczególnie ten ostatni sektor oferuje wiele szans, gdyż w okresie reform na Ukrainie jednym z głównych obszarów działalności donatorów jest zapewnienie pomocy technicznej. Stwarza to ogromne możliwości dla firm konsultingowych, prawnych, doradczych na świadczenie usług i przeprowadzanie badań na potrzeby zarówno organizacji międzynarodowych (zlecenia EBOR, Banku Światowego), jak i realizowanych programów i projektów wsparcia.

Polscy wykonawcy mogą uzyskać zamówienia szczególnie w obszarach uchodzących za krajową specjalizację, takich jak reforma samorządowa, reforma konstytucyjna, wsparcie MSP, zmiany w sektorze energetycznym. Duże szanse

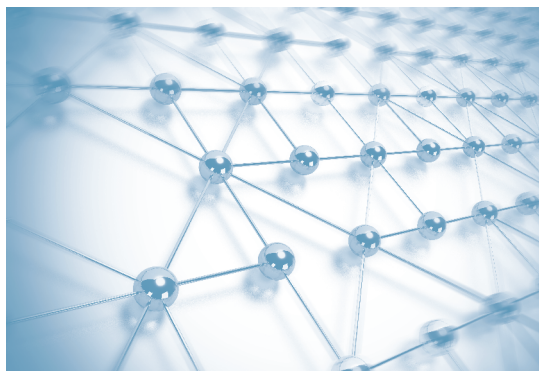
mogą się też wiązać z sektorem finansowym – polskie banki obecne na Ukrainie powinny sprawdzić możliwości i podjąć negocjacje z zagranicznymi grantodawcami na temat uruchomienia programu preferencyjnych kredytów dla klientów na Ukrainie. Szereg donatorów i instytucji (EBI, IFC, EBOR, USAID, Szwajcaria) współpracuje w tym zakresie z ukraińskimi bankami, udzielając preferencyjnych pożyczek dla MŚP, inwestycji podnoszących efektywność energetyczną, w sektorze rolnictwa i innych. Z punktu widzenia polskich przedsiębiorców największe możliwości finansowania projektów oferuje Bank Światowy (szczególnie program efektywności energetycznej i infrastruktury miejskiej), EBOR (energetyka i transport) oraz programów UE (energetyka i środowisko). Cenna może okazać się też współpraca z donatorami dwustronnymi (np. USA, Kanadą) i korzystanie z mniejszych funduszy (EED, E5P).

Wydaje się, że zarówno partnerzy ukraińscy, jak i donatorzy zagraniczni wyraźnie doceniają polską transformację i chcą czerpać z doświadczeń Polski. Szczególnie cenna może być wiedza nt. reformy samorządowej, rozwoju sektora pozarządowego, mediów, modernizacji przemysłu, prywatyzacji itp. Daje to polskim władzom okazję do nowych inicjatyw współfinansowanych z innymi donatorami, bezpośrednio czerpiących z polskich doświadczeń i angażujących partnerów społecznych i biznesowych. Ważne jest zwiększenie widoczności Polski jako donatora w Kijowie. Jej możliwości w tym zakresie wciąż ogranicza m.in. niewielki budżet pomocy rozwojowej dla Ukrainy, czy też skromna obsada kadrowa w tym zakresie.

NAJWAŻNIEJSI DONATORZY WIELOSTRONNI

3.1. UNIA EUROPEJSKA

Unia Europejska jest największym dawcą oficjalnej pomocy rozwojowej dla Ukrainy. W ramach poprzedniej perspektywy finansowej 2007–2013 przekazała ODA w wysokości ponad 1,5 mld dol., głównie w formie wsparcia budżetowego, grantów i zamówień na realizację projektów, pożyczek w postaci tzw. pomocy makrofinansowej oraz pomocy technicznej.

Podstawowym źródłem finansowania unijnych projektów na Ukrainie jest Europejski Instrument Sąsiedztwa (European Neighbourhood and Partnership Instrument – ENPI), program regionalny skierowany do krajów sąsiadujących z Unią. ENPI obejmował bezpośrednią pomoc dla ukraińskiego budżetu (tzw. wsparcie budżetowe), program współpracy transgranicznej, program międzyregionalny oraz pomoc techniczną⁸. W mniejszym stopniu Ukraina mogła też

⁸ Pomoc techniczna to usługi zamawiane przez Komisję Europejską uzupełniające jej bezpośrednie wsparcie na reformy na Ukrainie. Firmy prywatne mogą być kontraktowane, aby udzielać pomocy technicznej na zasadzie przetargu albo w ramach Sąsiedzkiego Funduszu Inwestycyjnego. Najczęstsze obszary kontraktów w latach 2010–2013 dotyczyły następujących zagadnień: bezpieczeństwo żywności, rozwój regionalny, infrastruktura graniczna, efektywność energetyczna, rozwój mediów, harmonizacja zamówień publicznych, reforma sektora energetycznego, środowisko. Według danych unijnej delegacji w Kijowie w lipcu 2014 r. wartość projektów pomocy technicznej realizowanych przez UE oceniana była przez ukraiński rząd na 737,8 mln dol., co plasuje UE na

korzystać z programów tematycznych UE, które są dostępne dla wnioskodawców w skali globalnej i dotyczą promocji praw człowieka i demokracji (**European Instrument for Democracy and Human Rights – EIDHR**), wsparcia podmiotów niepaństwowych i władz lokalnych (**Non-state Actors and Local Authorities in Development** w ramach instrumentu DCI – Development Cooperation Instrument), pomocy w sytuacjach kryzysowych (**Instrument for Stability – IfS⁹**), czy też bezpieczeństwa nuklearnego (**Instrument for Nuclear Safety Cooperation – INSC**). Niewielkie możliwości finansowania działań dla Ukrainy istnieją w ramach współpracy wielostronnej Partnerstwa Wschodniego.

Dodatkowym narzędziem jest **Sąsiedzki Fundusz Inwestycyjny** (Neighbourhood Investment Facility – NIF), specjalny mechanizm adresowany do krajów południowego i wschodniego sąsiedztwa uruchomiony w 2008 r. dla wsparcia kluczowych inwestycji w projekty infrastrukturalne w czterech sektorach: transportowym, energetycznym, ochrony środowiska oraz społecznym, a także na wsparcie rozwoju prywatnej przedsiębiorczości. Pomoc z NIF przyjmuje formę grantu inwestycyjnego (*investment grants*) na projekty mające szanse na otrzymanie kredytów z innych instytucji finansowych UE (głównie EBOR i EBI), pomocy technicznej, a także w mniejszym stopniu operacji ryzyka kapitału (*risk capital*) i gwarancji kredytowych (*guarantees*). Ukraina jest obecnie jednym z 11 państw uprawnionych do otrzymywania pomocy z tego instrumentu. Od początku jego funkcjonowania do 2013 r. otrzymała jednak tylko 23,7 mln euro, czyli ok. 3%

---

drugim miejscu dawców tego rodzaju wsparcia. UE prowadzi obecnie na Ukrainie 335 projektów pomocy technicznej. Spodziewane sektory wsparcia na lata 2014–2020 dotyczyć będą wdrażania umowy stowarzyszeniowej, w tym m.in. rozwoju sektora prywatnego, zarządzania procesami migracyjnymi, efektywności energetycznej i ukraińskiej strategii ochrony środowiska.

⁹ Instrument na rzecz Stabilności (IfS) jest szybkim i elastycznym mechanizmem uruchamianym w celu pomocy podczas lub na początku kryzysu. Finansuje działania na rzecz budowania zaufania na terenach konfliktowych, funkcjonowania władz tymczasowych, wzmocnienia praworządności i przejściowego systemu sprawiedliwości oraz zabezpieczenia zasobów naturalnych w trakcie konfliktu. Zwykle skierowany jest do organizacji pozarządowych, think tanków, ale również organizacji międzynarodowych, instytucji w państwach członkowskich i przedsiębiorstw w UE. Projekty realizowane przez firmy prywatne w latach 2010–2013 najczęściej dotyczyły dostawy pojazdów terenowych na użytek cywilnych operacji zarządzania kryzysowego, oceny potrzeb po zakończeniu konfliktu, pomocy technicznej na ewaluację działań w ramach tego instrumentu.

z 753 mln euro wszystkich środków wydanych przez Fundusz. Większość ze zrealizowanych projektów (pięć z sześciu) dotyczyła sektora energii. Nowe projekty NIF nie zostały przyznane Ukrainie w 2012 r. i w 2013 r.¹⁰ W ramach pakietu pomocowego Unii z 5 marca 2014 r. uznano jednak NIF za istotny element pomocy dla Ukrainy. Do 2020 r. na ten instrument ma przypadać **200–250 mln euro**, które przekazane w formie grantu inwestycyjnego mają pomóc zgromadzić środki z innych instytucji na łączną wysokość 3,5 mld euro.

W nowej perspektywie finansowej na lata 2014–2020 schemat instrumentów finansowych praktycznie się nie zmienił. Natomiast wysokość środków dostępnych w krajach objętych polityką sąsiedztwa zwiększyła się o ok. 40% (w tym odpowiednio dla Ukrainy). Na przykład w porównaniu z okresem 2007–2013 budżet ENPI (którego nazwę zmieniono na Europejski Instrument Sąsiedztwa – ENI) zwiększył się o 4,2 mld euro (z 11,2 mld do 15,4 mld), a Instrumentu na rzecz Stabilności (IfS) – o 739 mln euro (z 1,6 mld do 2,39 mld)¹¹. Łącznie **środki z budżetu UE dla Ukrainy obiecane na okres do 2020 r. planowane są na ok. 3 mld euro**. W ramach tej kwoty większość stanowi tzw. pomoc makrofinansowa w wysokości 1,6 mld euro. Pozostała część środków (1,4 mld) będzie wydatkowana w ramach różnych programów unijnych. Należy jednak zauważyć, że ok. 60% Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa (ok. 768 mln euro) zostanie przekazane bezpośrednio do ukraińskiego budżetu – m.in. na wdrożenie umowy stowarzyszeniowej, rozwój sektora prywatnego oraz wsparcie zarządzania procesami migracyjnymi, efektywności energetycznej i ukraińskiej strategii ochrony środowiska. W tych sektorach będzie też udzielana pomoc techniczna. W rezultacie można oszacować, że pozostałe środki z tej puli, czyli ok. 500 mln euro, mogą być potencjalnie wydatkowane za pośrednictwem m.in. organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, organizacji międzynarodowych i biznesu.

---

¹⁰ *Operational Annual Report 2013, Neighbourhood Investment Facility*, European Union, 2014.

¹¹ Należy zauważyć, że taki wzrost jest widoczny w przypadku stosowania cen bieżących. Natomiast jeśli do porównania używa się cen stałych z 2011 r., wzrost nakładów jest zdecydowanie mniejszy. Można uznać, że realny wzrost budżetu instrumentów pomocowych jest niewielki i utrzymuje się na poziomie porównywalnym z wcześniejszym okresem budżetowym.

Ponadto europejskie instytucje finansowe: Europejski Bank Inwestycyjny oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju zwiększają swoje fundusze dla Ukrainy (więcej poniżej).

Tabela 4. Pomoc UE dla Ukrainy na lata 2014–2020 (w euro)

Nazwa instrumentu/funduszu	Pula środków
Europejski Instrument Sąsiedztwa	1,16–1,28 mld
Sąsiedzki Fundusz Inwestycyjny (Neighbourhood Investment Facility)	200–250 mln
Instrument na rzecz Stabilności (Instrument for Stability)	20 mln
Instrument Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (Common Foreign and Security Policy – CFSP)	15 mln
Pożyczki – pomoc makrofinansowa	1,61 mld
Razem	maks. 3,17 mld

Źródło: opracowanie własne.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Większość pomocy UE dla Ukrainy odbywa się na poziomie międzyrządowym (np. wsparcie budżetowe, programy pomocy technicznej) i nie stwarza nowych szans współpracy dla partnerów zewnętrznych. Komisja Europejska organizuje jednak także **konkursy grantowe** (*call for proposals*) dla organizacji pozarządowych i **przetargi** dla firm (*tenders*) na projekty realizowane na Ukrainie. Zasady organizacji tych konkursów i przetargów są opisane w specjalnym przewodniku *Procurement and Grants for European Union External Actions: A Practical Guide* („PRAG”) dostępnym na stronach internetowych UE. Wszelkie szczegółowe informacje dotyczące konkretnego zamówienia zawarte są w ogłoszeniu o przetargu/konkursie na stronach Komisji Europejskiej lub Delegaturze UE w Kijowie. Większe przetargi ogłaszane są także w specjalnym dodatku do Dziennika Urzędowego UE i dostępne na specjalnej stronie TED (<http://ted.europa.eu/udl?uri=TED:NOTICE:177707-2014:TEXT:EN:HTML>).

Przykładowo w kwietniu 2015 r. na stronie EuropeAid ogłoszono osiem projektów dotyczących Ukrainy, w tym pięć adresowanych konkretnie do tego kraju (zob. rysunek 1). Cztery z nich dotyczyły zamówienia usług, jeden dostawy towarów, a trzy przyznania grantów (w tym dwa na programy Twinning dla administracji). Na stronie EuropeAid znajdują się także zapowiedzi dopiero planowanych przetargów (*forecasts*), które pozwalają zainteresowanym instytucjom na odpowiednie przygotowanie się do postępowania.

Rysunek 1.

The screenshot shows the EuropeAid website interface for 'DEVELOPMENT AND COOPERATION - EUROPEAID'. The page title is 'Calls for proposals & Procurement notices'. The breadcrumb trail is 'European Commission > EuropeAid > Work with us > Funding > Calls for proposals & Procurement notices'. The main heading is 'Calls for proposals & Procurement notices'. There are navigation tabs for 'Latest Publications', 'Search by reference', 'Advanced Search', and 'Help'. The search filters are set to 'Programme' (empty), 'Geographical Zone' (Ukraine), 'Type' (Grants, Supplies, Services, Works), 'Status' (Closed, Open, Forecast), 'Published After' (empty), and 'Published before' (empty). The search results show 8 records. The table below lists the results:

Ref. #	Title	Published	Updated	Status	Type	Geographical Zone	Programme
135824	Cooperative safety programme to enhance safety and endurance of NNEGC Energoatom's nuclear power plants in case of extreme external impacts (U1.05/12), Ukraine	23/04/2013	25/04/2015	Open » 27/05/2015	Services	Ukraine	Nuclear Safety
136781	EIDHR – framework contract (FWC) for support to electoral missions	4/03/2015	25/04/2015	Open » 27/05/2015	Services	All Countries	Human Rights
135915	Further Regulatory Harmonisation between the EU and Ukraine in the area of Technical Barriers to Trade	28/05/2014	25/04/2015	Open » 25/05/2015	Services	Ukraine	Neighbourhood
136912	Support to Civil Society Programme	31/03/2015	20/04/2015	Open » 21/05/2015	Action Grants	Ukraine	
136559	TWINNING CALL FOR PROPOSALS - Support to State Fiscal Service (SFS) of Ukraine in reinforcing Integrated Border Management elements in the area of customs matters	9/04/2015	15/04/2015	Open » 1/06/2015	Action Grants	Ukraine	Neighbourhood
136274	Facility for the European Neighbourhood Instrument (ENI) Cross Border Cooperation (CBC) programmes at the EU's external borders (Technical Support to the Implementation and Management of ENI CBC Programmes)	23/09/2014	15/04/2015	Open » 1/09/2015	Services	Region Neighbourhood	Neighbourhood
136970	TWINNING CALL FOR PROPOSALS: Assistance with implementation of SPS (sanitary and phytosanitary measures) commitments under the EU-Ukraine Association Agreement	10/04/2015	10/04/2015	Open » 16/06/2015	Action Grants	Ukraine	Neighbourhood
136471	Provision of specialized CBRN equipment for training first responders.	27/11/2014	10/03/2015	Open » 11/05/2015	Supplies	All Countries	Instrument for Stability

KONTRAKTY I ZAMÓWIENIA UE

W przypadku części projektów UE na Ukrainie Komisja ogłasza publiczne przetargi na wybór dostawców usług czy towarów lub na wykonanie robót. Udział w procedurze przetargowej jest otwarty dla osób fizycznych i prawnych, jak też organizacji międzynarodowych. Mogą one aplikować indywidualnie lub w grupie (konsorcjum), jeśli mają siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w kraju/regionie objętym instrumentem pomocowym. Wniosek powinien być wypełniony w języku angielskim na odpowiednim formularzu (dostępnym na stronach KE), a oferta musi być przedstawiona w euro. Firma może złożyć tylko jeden wniosek. W przypadku aplikowania jako konsorcjum musi ono zostać utworzone na potrzeby konkretnej procedury przetargowej. Wszyscy członkowie konsorcjum (tj. lider i pozostali członkowie) są solidarnie odpowiedzialni wobec zamawiającego. Oznacza to, że udział niekwalifikowanego podmiotu powoduje automatyczne wykluczenie całego konsorcjum z przetargu.

Przetargi organizowane są według różnych procedur w zależności od wartości kontraktów/zamówień i ich rodzaju (mogą dotyczyć dostawy towarów, zlecenia świadczenia usług lub wykonania robót). Najczęstszą procedurą przy dużych zamówieniach jest międzynarodowy przetarg otwarty. W przypadku mniejszych zamówień możliwe są: przetarg ograniczony, procedura negocjacyjna, umowy ramowe i in. Szczegółowe zasady i kryteria przetargów opisane są w specjalnym przewodniku „PRAG” dostępnym na stronach EuropeAid. UE przestrzega zasad otwartości, konkurencyjności i przejrzystości. Głównym kryterium wyboru oferty jest najlepszy stosunek jakości do ceny (*best value for money*). Przy ocenie bierze się pod uwagę trzy kategorie warunków:

- **Zdolność ekonomiczna i finansowa (*financial and economic capacity*)**: np. średni roczny obrót firmy w ciągu ostatnich trzech lat musi przekraczać maksymalny budżet zamówienia lub przynajmniej minimalny poziom określony w umowie. Co więcej, saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów na początku i na końcu ostatniego roku obrotowego musi być dodatnie.

- **Zdolność zawodowa (*professional capacity*):** np. nad zamówieniem musi pracować odpowiedni odsetek pracowników (zwykle 20%). Może pojawić się też warunek, by wszyscy pracujący nad zamówieniem byli zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy.
- **Zdolność techniczna (*technical capacity*):** np. w ciągu ostatnich trzech lat firma zrealizowała z powodzeniem co najmniej trzy projekty w dziedzinie zamówienia. Firma musi być odpowiedzialna za zarządzanie co najmniej 50% kosztów projektu, a co najmniej jeden z trzech ostatnich projektów w dziedzinie zamówienia był realizowany na terenie UE, krajów sąsiedzkich lub tych objętych polityką rozszerzenia. Co istotne, w niektórych przypadkach wykonawca może skorzystać z usług innych podmiotów, ale musi udowodnić, że będzie dysponował zasobami niezbędnymi do realizacji zamówienia.

Ramka 2.

28 maja 2014 r. Unia Europejska ogłosiła zapowiedź (*forecast*) przetargu na świadczenie usług: **Ukraine–Kyiv: ENPI—Further regulatory harmonisation between the EU and Ukraine in the area of technical barriers to trade 2014/S 102-177707**. Zawierała ona tylko ogólne informacje, które pozwalają zainteresowanym podmiotom wstępnie zorientować się co do charakteru i zakresu przyszłego przetargu oraz podjąć ewentualne przygotowania. Na tym etapie nie udziela się dodatkowych informacji ani nie udostępnia szczegółowej dokumentacji przetargu. W zapowiedzi informowano, że właściwy przetarg będzie ogłoszony w czerwcu tego roku, ale nie wcześniej niż 30 dni od daty publikacji zapowiedzi. Ogłoszono, że usługodawca będzie wybrany w drodze przetargu międzynarodowego ograniczonego. Wskazano też budżet projektu w wysokości 4 mln euro i źródło finansowania – program ENPI.

Celem projektu było „wspieranie władz ukraińskich w celu wykonania zobowiązań w zakresie usuwania barier technicznych dla handlu, zgodnie z ustaleniami planowanej umowy stowarzyszeniowej i o pogłębionej i kompleksowej strefie wolnego handlu”. Zapowiedź wymieniała też planowane działania w zakresie:

(1) dalszego dostosowania regulacji, w tym ustawodawstwa horyzontalnego w sprawie przepisów technicznych, oceny dopasowania, standaryzacji, metrologii, akredytacji itp.; „wertykalnego” / sektorowego prawodawstwa technicznego; norm;

(2) wzmocnienia zasobów ludzkich i metod pracy podstawowych instytucji;

(3) wzmocnienia instytucjonalnego organów regulacyjnych i agencji wykonawczych;

(4) wspierania działań informacyjnych i uświadamiających, nakierowanych na operatorów rynku, społeczeństwa obywatelskiego i ludności w ogóle.

Ogłoszenie zostało opublikowane na stronie Dyrektoriatu ds. Współpracy Międzynarodowej i Rozwoju, Komisji Europejskiej (**Directorate-General for International Cooperation and Development – DG DEVCO**) w sekcji dotyczącej możliwości finansowania (granty i kontrakty) oraz stronie TED: <http://ted.europa.eu/udl?uri=TED:NOTICE:177707-2014:TEXT:EN:HTML>. Firmy działające w tym sektorze mogły zacząć przygotowania do udziału w procedurze przetargowej. Powinny też śledzić kolejne ogłoszenia w ramach tego projektu na stronach Komisji Europejskiej.

Granty UE. O bezzwrotne dotacje (granty) mogą ubiegać się zazwyczaj organizacje społeczeństwa obywatelskiego (organizacje pozarządowe, np. fundacje lub stowarzyszenia), instytucje publiczne i władze lokalne. Szczegóły dotyczące grantów opisane są na stronie delegatury UE w Kijowie (http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/grants_tenders/grants/index_en.htm) i na stronie EuropeAid. Do złożenia aplikacji wymagana jest wcześniejsza rejestracja w systemie PADOR (Potential Applicant Data On-line Registration). Na stronie EuropeAid dostępne są też aktualne przykłady aplikacji i wzory formularzy.

Granty z UE są z reguły dość duże (min. 50 tys. euro), a dofinansowanie sięga 55–95% wartości projektu. Oznacza to, że organizacje aplikujące o grant muszą też wykazać znaczny wkład własny lub mieć inne źródła finansowania. Działania w ramach projektu powinny być na ogół prowadzone na terenie Ukrainy. Do ubiegania się o środki dopuszczone są podmioty spoza Ukrainy, ale w tym przypadku muszą mieć przynajmniej jednego partnera z tego kraju.

Do maja 2015 r. ogłoszono dwa konkursy na dotacje na projekty na Ukrainie. W marcu opublikowano informacje na temat możliwości zgłaszania propozycji projektów w ramach programu wsparcia społeczeństwa obywatelskiego i demokracji na Ukrainie (Call for Expression of Interest: Support to Civil Society in Working on Human Rights and Democratisation in Ukraine), finansowanego z instrumentu EIDHR¹². Całkowity budżet tego konkursu wynosił 2 mln euro, a wartość poszczególnych projektów powinna mieścić się w granicach 50 tys. – 300 tys. euro. Natomiast w kwietniu ogłoszono konkurs na „wsparcie społeczeństwa obywatelskiego” (Support to Civil Society Programme) finansowany z instrumentu DCI. Na ten konkurs zaplanowano 5 mln euro, a dofinansowanie poszczególnych projektów mogło mieścić się w granicach 300 tys. – 1,5 mln euro. Przykładowe ogłoszenie o konkursie prezentuje ramka 3.

---

¹² W latach 2007–2013 z tego instrumentu sfinansowano ponad 40 projektów grantowych w obszarach takich jak: wolność wypowiedzi, dostęp do wymiaru sprawiedliwości, zwalczanie tortur i nieludzkiego traktowania, promocja równości i niedyskryminacji, monitorowanie wyborów, ochrona aktywistów na rzecz praw człowieka czy wdrażanie reform potrzebnych do umowy o stowarzyszeniu z UE.

Ramka 3.

W kwietniu 2015 r. Komisja Europejska ogłosiła konkurs w ramach programu wsparcia społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie (Ukraine Civil Society Support Programme – 2015). Do 21 maja zainteresowane podmioty mogły składać propozycje projektów (*concept note*). Głównym celem konkursu jest wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego w promowaniu reform demokratycznych i włączającego rozwoju społeczno-gospodarczego na Ukrainie. Budżet konkursu w wysokości 5 mln euro został podzielony na trzy części wspierające cele szczegółowe:

- 1) Wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego w promowaniu reform demokratycznych i odpowiedzialności władz publicznych (2 mln euro)
- 2) Wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego w zapewnieniu włączającego rozwoju społeczno-gospodarczego (1,5 mln euro)
- 3) Wzmocnienie organizacji społeczeństwa obywatelskiego i zdolności nowych inicjatyw w realizacji celów 1 i 2 (1,5 mln euro)

Minimalna wartość grantów wynosi 300 tys. euro, a maksymalna: 1 mln euro dla celów nr 1 i 2; 1–1,5 mln euro dla celu nr 3. Minimalna wartość dofinansowania to 50% kosztów projektu, maksymalna zaś to 75% w przypadku, gdy organizacja aplikująca jest spoza Ukrainy, i 95% w przypadku podmiotów ukraińskich. Uprawniony podmiot do uzyskania grantu musi: mieć osobowość prawną; prowadzić działalność nienastawioną na zysk; mieć specyficzną organizację taką jak organizacja pozarządowa, organizacja lokalna, fundacja polityczna itp.; być ustanowiony w kraju członkowskim UE lub EFTA lub w kraju ENI; być bezpośrednio odpowiedzialny za przygotowanie projektu i zarządzanie nim. Czas trwania projektu powinien wynosić 24–48 miesięcy, a większość działań powinna mieć miejsce na Ukrainie. Podmiot chcący złożyć aplikację musi najpierw zarejestrować się w systemie PADOR. Preferowane były: propozycje składane przez koalicje lub konsorcja organizacji społeczeństwa obywatelskiego; projekty uwzględniające w metodologii perspektywę gender; projekty realizowane w rejonach wiejskich i odległych od Kijowa.

Propozycja projektu przygotowana w języku angielskim (*concept note*) wraz z innymi dokumentami powinna zostać złożona w Delegaturze UE w Kijowie lub wysłana do niej przed upływem terminu podanego w ogłoszeniu (21 maja). Delegatura może udzielać informacji na temat aplikacji do 21. dnia przed upływem terminu. Na podstawie przesłanych zgłoszeń Delegatura wyłoni listę wnioskodawców, którzy zostaną zaproszeni do złożenia pełnej aplikacji projektowej. Propozycje oceniane są pod kątem m.in. jakości i adekwatności projektu oraz zdolności do realizacji zadania. Autorzy najlepiej ocenionych aplikacji zostają zaproszeni do drugiego etapu (złożenia pełnej aplikacji), który zakończy się przyznaniem grantów. Przewidywany termin podpisania umów z beneficjentami to listopad 2015 r. Więcej informacji w przewodniku dla wnioskodawców: *Ukraine Civil Society Support Programme – 2015. Guidelines for grant applicants*, European Commission, 2015.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Zarówno polskie organizacje pozarządowe, jak i firmy działające dla zysku mogą ubiegać się o granty i kontrakty oferowane przez Unię Europejską. Warto jednak pamiętać, że Unia koncentruje się raczej na małej liczbie projektów o dużej wartości, co poważnie ogranicza możliwości współpracy. Zasady przyznawania kontraktów lub grantów, na ogół skomplikowane, są jednak szczegółowo i dość przejrzysto wyjaśnione na stronach internetowych, w przewodnikach, a także w opisach poszczególnych projektów. Zawsze konieczne jest staranne przygotowanie wniosków, zwłaszcza że zazwyczaj zgłasza się bardzo wielu za-

interesowanych. Dlatego większe szanse mają instytucje duże, najlepiej mające pracowników specjalizujących się w pozyskiwaniu kontraktów unijnych i grantów, lub też korzystające z pomocy wyspecjalizowanych firm. Istotną barierą jest konieczność wniesienia wkładu własnego, co z uwagi na znaczną wartość projektów jest warunkiem trudnym do spełnienia przez większość polskich organizacji pozarządowych. Trzeba być też przygotowanym na skomplikowane zasady rozliczania się z uzyskanych środków i ścisłe kontrole wykonania zaplanowanych prac. Jednak pokonanie tych trudności i przystąpienie do przetargu gwarantuje otrzymanie środków, zazwyczaj sporych, oraz zdobycie doświadczenia, przydatnego w ewentualnych kolejnych staraniach o unijne pieniądze.

Firmy i organizacje z Polski powinny zapoznać się z zasadami funkcjonowania pomocy UE oraz przeprowadzania przetargów i grantów, a także monitorować na bieżąco ogłoszenia umieszczane na stronach internetowych. Ważne jest też nawiązanie bezpośredniego kontaktu w delegaturze UE w Kijowie i przedstawienie swojej instytucji jako potencjalnego partnera. Większe szanse na uzyskanie finansowania projektów będą miały podmioty, które już są obecne na Ukrainie i mogą wykazać się odpowiednim doświadczeniem. Kluczowa jest także zdolność tworzenia konsorcjów i partnerstw oraz wspólne aplikowanie o fundusze, zwłaszcza we współpracy z partnerami ukraińskimi. Organizacje pozarządowe powinny starać się o granty, natomiast firmy mogą zabiegać o kontrakty na świadczenie usług i dostawy towarów.

Ramka 4.

Instytucja:	Unia Europejska
Dane teleadresowe:	Delegation of the European Union to Ukraine, ul. Wołodymyrska 101, 01033 Kijów tel.: +380 44 390 80 10 e-mail: delegation-ukraine@eeas.europa.eu http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_en.htm
Dokumenty:	<i>Procurement and Grants for European Union external actions. A Practical Guide</i> , European Commission, 7 kwietnia 2014 r., dostępny na http://ec.europa.eu/europeaid/prag/document.do

3.2. EUROPEJSKI BANK ODBUDOWY I ROZWOJU (EBOR)

EBOR jest jedną z głównych organizacji finansujących inwestycje prywatne i publiczne na Ukrainie. Na dzień 31 stycznia 2015 r. Bank wsparł 334 projekty na łączną kwotę 10,4 mld euro. 73% tych inwestycji dotyczyło sektora prywatnego. **Środki przewidziane dla Ukrainy na lata 2014–2020 wynoszą 5 mld euro.** Tylko w 2014 r. inwestycje na Ukrainie wyniosły 1,2 mld euro¹³. Bank wspiera cztery główne sektory: 1) energetyczny (w tym poprawę sieci energetycznych, efektywności energetycznej, energetyki nuklearnej itp.), 2) finansów i rynków kapitałowych, 3) infrastruktury (w tym modernizację dróg i linii kolejowych oraz połączenie ich z sieciami europejskimi), 4) wsparcia przedsiębiorstw (szczególnie w przemyśle i rolnictwie). EBOR jest szczególnie aktywny we wspieraniu zabezpieczenia elektrowni jądrowej w Czarnobylu, a także uruchomił specjalne programy pomocy technicznej dla zwalczania korupcji (Ukrainian Anti-Corruption Initiative) czy wspierania zmian w prawie (EBRD's Legal Transition Programme). Bank kontrybuuje także do wielu funduszy powierniczych stworzonych dla wsparcia Ukrainy w poszczególnych sektorach (np. E5P, zob. ramka 5).

Wielu możliwości współpracy z Bankiem dostarczają inwestycje finansowane przez EBOR i realizowane w ich ramach przetargi. W ciągu ostatnich pięciu lat (2009–2013) EBOR sfinansował na Ukrainie zamówienia o łącznej wartości 1051 mld euro w dziedzinie transportu, infrastruktury miejskiej i środowiskowej oraz energetyki¹⁴. Sytuuje to Ukrainę na jednym z pierwszych miejsc pod kątem wykorzystania środków finansowych na zasadzie przetargów tej instytucji. Tylko w 2014 r. bank przeprowadził m.in. nowe przetargi otwarte dla biznesu na odnowienie generatorów dwóch elektrowni wodnych, budowę autostrady Kijów–Czop, dwa kontrakty na dostawę wagonów dla ukraińskich kolei. Przetargi wygrały firmy ukraińskie, z wyjątkiem kontraktu drogowego, który uzyskała

---

¹³ *EBRD projects in Ukraine*, European Bank for Reconstruction and Development, www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html.

¹⁴ *Annual Procurement Review 2013*, European Bank for Reconstruction and Development, www.ebrd.com/downloads/procurement/APR13.pdf, s. 8.

hiszpańska firma Elsamex. Co istotne, w procedurze przetargowej udział wzięły liczne firmy z Rosji, Turcji i Austrii. W związku ze zwiększeniem aktywności na Ukrainie bank otworzył dwa biura: w Kijowie i we Lwowie.

Ramka 5.

Ważnym specjalnym funduszem wielostronnym zarządzanym przez EBOR na Ukrainie jest Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership (E5P). Został utworzony w 2009 r. podczas prezydencji Szwecji w Radzie UE w celu dodatkowego finansowania inwestycji w efektywność energetyczną na Ukrainie. W 2014 r. rozszerzono go także na inne kraje Partnerstwa Wschodniego. Fundusz przyznaje granty inwestycyjne i pomoc techniczną jako uzupełnienie kredytów przyznanych przez międzynarodowe instytucje finansowe na projekty realizowane przez władze miejskie. Celem działania Funduszu jest poprawa efektywności energetycznej, redukcja emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych oraz poprawa konkurencyjności ekonomicznej i zmniejszenie kosztów utrzymania infrastruktury energetycznej.

Oprócz EBOR jako instytucje wdrażające zaangażowane są także Council of Europe Development Bank (CEB), European Investment Bank (EIB), International Finance Corporation (IFC), Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), Nordic Environment Finance Corporation (NEFCO), Nordic Investment Bank (NIB) oraz World Bank (WB). Jego łączny zaplanowany budżet osiągnął na początku 168 mln euro, z czego 108 mln przeznaczono na Ukrainę, gdzie jak dotąd wsparto z niego 15 projektów. Wśród ostatnich przetargów finansowanych z tego źródła można wymienić projekt wymiany rur i modernizacji kotłowni ciepłowniczej w Żytomierzu, czy też ocieplenie budynków publicznych we Lwowie, w Tarnopolu, Lwano-Frankiwsku i Kijowie.

Wśród 14 donatorów jest także Polska z wkładem w wysokości 915 tys. euro. Polskie firmy mogą zatem startować w postępowaniach przetargowych na dostawy sprzętu czy wykonanie inwestycji finansowanych z Funduszu. Informacje na temat jego działalności, realizowanych projektów oraz ogłoszenia o nowych przetargach można znaleźć na stronie Funduszu www.e5p.eu, w regularnych newsletterach, a także na stronach głównych operatorów – EBOR (www.ebrd.com) oraz NEFCO (www.nefco.org).

W ostatnich miesiącach ogłoszono kilkadziesiąt przetargów na różne projekty na Ukrainie finansowane przez EBOR. Biorąc pod uwagę stan na styczeń 2015, planowano przetargi m.in. w następujących dziedzinach: ocieplanie budynków w Lwano-Frankiwsku, odnowa elektrowni wodnych, ocieplanie w Żytomierzu i Tarnopolu (część środków z funduszu E5P), budowa paneuropejskiego korytarza transportowego i wsparcie dla ukraińskich kolei. Rada miasta Kijowa zapowiadała przetargi w ramach projektu EBOR dotyczącego efektywności energetycznej w publicznych instytucjach. Lista aktualnych przetargów znajduje się na specjalnej stronie banku dotyczącej zamówień (*procurement notices* – zob. rysunek 2): www.ebrd.com/work-with-us/procurement/notices.html?1=1&filterCountry=Ukraine&filterContract=Project%20goods,%20works%20and%20services&filterNoticeType=General%20Procurement%20notices.

Rysunek 2.

The screenshot shows the 'Procurement notices' page of the European Bank for Reconstruction and Development. The page features a navigation menu with 'WHAT WE DO', 'WHO WE ARE', 'WHERE WE ARE', and 'WORK WITH US'. A search bar is located in the top right. Below the navigation, there are 'Home' and 'Procurement notices' links. The main heading is 'Procurement notices'. A filter bar allows users to filter by 'COUNTRY', 'SECTORS', 'CONTRACT', 'TYPE', and 'KEYWORD'. The active filters are 'Ukraine' and 'Project goods, works and services'. A 'CLEAR ALL FILTERS' button is also present. Below the filters is a table with the following columns: 'Issue Date', 'Closing Date', 'Country', 'Project Name', 'Sector', 'Contract', and 'Type'. The table contains five rows of project data.

Issue Date	Closing Date	Country	Project Name	Sector	Contract	Type
22 Apr 2015	05 Jun 2015	Ukraine	Zhytomyr District Heating Project	Municipal and environmental infrastructure	Project goods, works and services	Invitation for tenders
17 Apr 2015	16 Apr 2016	Ukraine	Complex Consolidated Safety Upgrade Program	Power and energy	Project goods, works and services	General Procurement notices
15 Apr 2015	28 Apr 2015	Ukraine	Reconstruction of street lighting in Desnyansky district of Kyiv City	Municipal and environmental infrastructure	Project goods, works and services	Invitation for tenders
24 Mar 2015	23 Mar 2016	Ukraine	Reconstruction, capital repairs and technical re-equiping of the main gas pipeline Urengoy - Pomary - Uzhgorod	Power and energy	Project goods, works and services	General Procurement notices
25 Feb 2015	14 Apr 2015	Ukraine	Ivano-Frankivsk District Heating Project	Municipal and environmental	Project goods, works and services	Invitation for tenders

SPOSÓB DZIAŁANIA

Podstawową działalnością Banku jest udzielanie produktów finansowych. Firmy prywatne mogą uzyskać finansowanie na projekty o wartości między 5 mln euro a 250 mln euro, średnio zaś wsparcie Banku wynosi 25 mln euro. Główne formy pomocy finansowej to pożyczki, inwestycje kapitałowe i gwarancje eksportowe. Bank najczęściej szuka dofinansowania do swoich projektów – ok. 30% ich wartości pochodzi ze środków m.in. innych organizacji międzynarodowych, Unii Europejskiej, czy też samych beneficjentów. Na Ukrainie EBOR dofinansowuje swoje projekty m.in. poprzez unijny Sąsiedzki Instrument Inwestycyjny (projekty w dziedzinie transportu, energii i środowiska).

Mniejsze projekty mogą być z kolei finansowane za pośrednictwem lokalnych banków lub specjalnych programów, które zapewniają kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz gmin. Przykładowo, jednym z pierwszych projektów banku w tej dziedzinie było ustanowienie tzw. spółek usług energetycznych: UkrESCO (sieć spółek usługowych) oraz Sojuszu Energetycznego, które z poży-

czek finansowały projekty oszczędzania energii (np. zakup sprzętu kogeneracyjnego dla ukraińskich spółek). Co więcej, jeden z największych programów EBOR w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego to Ukraiński Program Efektywności Energetycznej (Ukraine Energy Efficiency Programme – UKEEP), a jego celem jest udzielanie pożyczek i pomocy technicznej małym i średnim przedsiębiorstwom poprzez wybrane ukraińskie banki.

EBOR udziela też doradztwa, pomocy technicznej i zamówień na własne potrzeby. Najwięcej możliwości współpracy dostarczają jednak przetargi i zamówienia publiczne organizowane w ramach projektów sfinansowanych przez Bank. Zasady przeprowadzania takich przetargów opisane są w dokumencie „Procurement Policies and Rules”. Nadrzędną zasadą przetargów jest ich otwartość dla wszystkich podmiotów. W związku z tym wnioskodawcą może być osoba fizyczna, podmiot prywatny, rządowy bądź konsorcjum zrzeszające różne podmioty w formie *joint venture* z dowolnego kraju. Istotne jest, aby uczestnicy przetargu przestrzegali zasad dotyczących unikania konfliktu interesów. W celu zrozumienia szczegółów procesu aplikacyjnego warto zapoznać się z materiałem podsumowującym najczęstsze problemy i pytania beneficjentów.

Szczegółowe warunki przetargów ogłaszane są każdorazowo przez instytucję wdrażającą (zwaną sponsorem). Selekcji dokonuje się na podstawie konkurencyjności oferty, biorąc pod uwagę stosunek ceny do oferowanej jakości usług (*best value for money*). Przy ewaluacji projektów brane są pod uwagę następujące kryteria: doświadczenie w dziedzinie zamówienia (na podstawie konkretnych danych, np. ile zrealizowano podobnych projektów w ciągu ostatnich pięciu lat), specyficzne doświadczenie w obszarze danego przetargu (na podstawie np. ewaluacji dwóch projektów wykonanych przez wnioskodawcę oraz ceny wykonania tych projektów). Istotne jest również doświadczenie i odpowiednia liczba personelu, dostępność sprzętu, zdolności produkcyjne, ale także sytuacja finansowa – wszystkie te aspekty muszą być potwierdzone konkretnymi informacjami i dokumentami.

Podmioty chcące wziąć udział w przetargach muszą złożyć standardowy wniosek, w którym należy udokumentować zdolność finansową oraz doświad-

czenie wnioskodawcy. Oprócz dokumentów potwierdzających rejestrację firmy, należy dostarczyć np. wykaz planowanych podwykonawców, uprawnienia do działań niezbędnych dla realizacji umowy, roczne sprawozdanie finansowe, pełne informacje na temat obecnych i dawnych sporów w ramach innych umów, informacje o wypowiedzeniu poprzednich umów (ze wskazaniem przyczyn wypowiedzenia). W zależności od obszaru przetargu, EBOR może wymagać innych dokumentów do poświadczenia wymaganych kompetencji.

Informacje o przetargach publikowane są na stronach EBOR, „Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej” oraz United Nations Development Business. Firma ma możliwość regularnego otrzymywania informacji o przetargach po subskrypcji internetowej na stronie Banku. Naturalnie głównym źródłem informacji dla kontrahentów jest dana instytucja realizująca projekt w ramach umowy z EBOR.

Ramka 6.

18 grudnia 2014 r. EBOR ogłosił na swojej stronie ogólne ogłoszenie o przetargu (*general procurement notice*) w ramach projektu sieci ciepłowniczej dla Lwowa (Lviv District Heating Project). Celem projektu współfinansowanego przez EBOR jest zmniejszenie strat energii, zmniejszenie zużycia gazu i elektryczności oraz poprawa jakości usług dostarczania ciepła i ciepłej wody dla miasta Lwów. W ramach projektu wartego 30 mln euro planowane są m.in.: wymiana linii przesyłowych, wymiana sieci dystrybucji, modernizacja węzłów cieplnych oraz systemu monitorowania i dyspozytorskiego. Organizację przetargów zapowiedziano na pierwszy kwartał 2015 r. Udział w nich jest dostępny dla firm ze wszystkich państw, a procedury określone są w zasadach i politykach przetargów Banku. Instytucją realizującą projekt i organizującą przetargi jest przedsiębiorstwo komunalne miasta Lwów Lvivteploenergo. Dla zainteresowanych dostawców podano szczegółowe dane kontaktowe osób odpowiedzialnych za projekt w przedsiębiorstwie Lvivteplokomunenergo dostępne na stronie: www.ebrd.com/work-with-us/procurement/p-pn-141219a.html.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Na współpracę z EBOR na Ukrainie mogą liczyć głównie firmy działające w sektorach zbieżnych z priorytetami Banku (transport, energia, przedsiębiorczość, finanse). Polskie przedsiębiorstwa mogą starać się o preferencyjne kredyty na inwestycje na Ukrainie lub też startować w przetargach na realizację projektów finansowanych przez Bank. O ile ta pierwsza możliwość dostępna jest raczej dla największych firm, to w postępowaniach przetargowych mogą brać udział także mniejsze podmioty. Firmy zainteresowane współpracą powinny zapoznać się

z zasadami działalności Banku, projektami realizowanymi na Ukrainie i aktualnymi przetargami. Ważne jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z biurami na Ukrainie i instytucjami realizującymi projekty finansowane przez EBOR. Podstawowe dane i dokumenty prezentuje ramka 7.

Ramka 7.

Institucja:	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR)
Dane teleadresowe:	<p>Biuro w Kijowie ul. Nemyrowycza-Danczenka 16, 01133 Kijów tel. +380 44 277 11 00</p> <p>Biuro we Lwowie ul. Dudajewa 20, Lwów tel: +380 32 232 96 34, 232 96 36</p> <p>www.ebrd.com/saf/search.html?type=procurement_notice</p>
Dokumenty:	<p>EBRD Procurement notices www.ebrd.com/work-with-us/procurement/notices.html?1=1&filterContract=Project%20goods,%20works%20and%20services</p> <p>EBRD Procurement Notices in Ukraine www.ebrd.com/work-with-us/procurement/notices.html?c35=on&ct2=on&keywordSearch=</p> <p><i>Procurement Policies and Rules, revised October 2014</i> www.ebrd.com/downloads/procurement/PPR14.pdf</p> <p><i>Standard Procurement Documents and Guidance Notes</i> www.ebrd.com/work-with-us/procurement/project-procurement/standard-procurement-documents.html</p> <p>Procurement FAQs www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Content&cid=1395236488079&d=Default&pagename=EBRD%2FContent%2FContentLayout</p>

3.3. EUROPEJSKI BANK INWESTYCYJNY (EBI)

EBI udziela pożyczek i kredytów na projekty inwestycyjne na Ukrainie, które mają istotne znaczenie dla celów unijnej polityki sąsiedztwa, głównie w czterech sektorach: **1) transportu, 2) energetyki, 3) telekomunikacji, 4) infrastruktury środowiskowej.** W latach 2007–2013 mandat banku w tym regionie Europy

Wschodniej (Rosja, Ukraina, Mołdawia, Armenia, Azerbejdżan, Gruzja) wyniósł 3,7 mld euro. Beneficjenci z tych krajów mogli również korzystać z programów EBI w zakresie **5) polityki klimatycznej** (2 mld euro w latach 2011–2013) oraz **6) efektywności energetycznej** (4,5 mld euro)¹⁵.

Bank specjalizuje się głównie w realizacji projektów zgłaszanych przez instytucje publiczne z krajów beneficjentów. Może udzielić też kredytu na projekty podmiotów prywatnych opłacalne z ekonomicznego punktu widzenia. Aby ułatwić wnioskodawcom przygotowanie dobrych wniosków, uruchomiono specjalny program Eastern Partnership Technical Assistance Trust Fund, który pomaga beneficjentom na etapie przygotowania projektów.

Oprócz klasycznych projektów inwestycyjnych, od 2009 r. Bank zaczął udzielać też kredytów małym i średnim przedsiębiorstwom za pośrednictwem banków działających w krajach Partnerstwa Wschodniego. W tym samym roku zdecydował się również utworzyć instrument finansowy (działający bez gwarancji unijnych), tzw. Eastern Partners Facility (EPF), dysponujący budżetem 1,5 mld euro, w ramach którego możliwe jest wsparcie unijnych bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz projektów inwestycyjnych¹⁶. Kredyty w ramach instrumentu EPF przeznaczone mogą być głównie na inwestycje w sektorze przemysłowym, rolnym i usługowym, z naciskiem na średnie i duże projekty o wartości powyżej 25 mln euro. Finansowanie nie może przekroczyć 50% kosztów projektu. Beneficjentami EPF mogą być firmy z państw UE lub *joint ventures*, w których bierze udział przedsiębiorstwo z kraju UE¹⁷.

Jeśli chodzi o obszary wsparcia w regionie Europy Wschodniej, do końca 2014 r. bank przeznaczył najwięcej pożyczek na rozwój MŚP – 35% oraz projekty inwestycyjne w dziedzinie transportu – 34%, energii – 18%, wody i rozwoju

---

¹⁵ Mandat banku na politykę klimatyczną oraz instrument Energy Sustainability and Security of Supply Facility (ESF), www.eib.europa.eu/attachments/country/eptatf_annual_report_2013_en.pdf.

¹⁶ „EU Eastern Neighbours”, European Investment Bank, www.eib.europa.eu/projects/regions/eastern-neighbours/index.htm.

¹⁷ www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/aktualnosc_37843?printMode=true.

miast – 7%¹⁸. Ukraina jest największym beneficjentem kredytów EBI wśród krajów partnerskich UE z Europy Wschodniej. Od 2011 r. wartość finansowania projektów na Ukrainie wyniosła 2623 mln euro, w tym 940 mln w 2014 r. Na koniec 2014 r. Bank miał podpisane umowy na pożyczki w wysokości 2,1 mld euro¹⁹.

Na lata **2014–2016 EBI planuje uruchomić 3 mld nowych kredytów dla Ukrainy**. Środki te mają być przeznaczone na trzy priorytety: bezpośrednie potrzeby wynikające z obecnego kryzysu, w szczególności w obszarach dotkniętych walkami; wspieranie rozwoju sektora prywatnego, w tym MŚP; rozwój i modernizacja infrastruktury strategicznej w kraju, w postaci sieci energetycznych, środków transportu i połączeń z Unią Europejską²⁰. Na przykład pod koniec 2014 r. podpisane zostały dwie umowy na kredyty dotyczące poprawy infrastruktury przesyłowej gazu wzdłuż gazociągu Urengoj–Pomary–Użhorod, łączącego Ukrainę z UE, oraz modernizację infrastruktury przetwarzania i przechowywania żywności w spółce Myroniowski Chliboprodukt. W grudniu 2014 r. podpisano dwie kolejne umowy kredytowe: 1) w wysokości 200 mln euro na odbudowę zniszczonej infrastruktury i poprawę sytuacji w części obwodów ługańskiego i donieckiego kontrolowanych przez rząd Ukrainy oraz w trzech przylegających regionach (*Ukraine Early Recovery loan*); 2) w wysokości 400 mln euro na wsparcie inwestycji sektora małych i średnich przedsiębiorstw na Ukrainie.

SPOSÓB DZIAŁANIA

EBI zakłada dwie ścieżki ubiegania się o kredyty. Pierwsza z nich dotyczy projektów powyżej 25 mln euro. W tym wypadku należy złożyć wypełniony wnio-

---

¹⁸ *Factsheet: EIB financing in the Eastern Partnership* EIB financing in the Eastern Partnership, European Investment Bank, luty 2015, www.eib.org/attachments/country/factsheet_eastern_partnership_2014_en.pdf.

¹⁹ *EIB President Werner Hoyer visit and EU commitment to supporting Ukraine*, European Investment Bank, 1 grudnia 2014 r., www.eib.europa.eu/infocentre/press/releases/all/2014/2014-269-eib-president-werner-hoyer-visit-and-eu-commitment-to-supporting-ukraine.htm.

²⁰ *Message by EIB President Werner Hoyer on EIB's support to Ukraine*, European Investment Bank, 1 grudnia 2014 r., www.eib.europa.eu/infocentre/press/news/all/message-by-the-eib-president-hoyer-on-the-eib-help-to-ukraine.htm.

sek aplikacyjny (zawierający szczegółowy opis inwestycji i potencjalnych form dofinansowania) bezpośrednio do działu operacji w głównej siedzibie Banku. W związku z dużą różnorodnością projektów nie ma standardowego pakietu dokumentacji ani formularza. Obligatoryjnie należy dostarczyć studium wykonalności projektu oraz podstawowe informacje o wnioskodawcy i planowanej inwestycji.

Zalecane jest na tym etapie aktywne kontaktowanie się z urzędnikami banku telefonicznie, faksem, mailem lub listownie w celu omówienia projektu i doprecyzowania jego szczegółów, np. biznesplanu. Ocena projektu przeprowadzana jest przez zespoły inżynierów, ekonomistów i analityków finansowych banku, w konsultacji z projektodawcą. Kryteria oceny zależą od obszaru inwestycji konkretnego projektu. Szczegółowe kryteria oceny projektów pod kątem ekonomicznym zawarte są w ponaddwustronicowym dokumencie przygotowanym przez bank, aby ułatwić projektodawcom sformułowanie odpowiednich projektów. Wyniki oceny przedstawiane są w postaci sprawozdania do Rady Dyrektorów, która następnie decyduje o przyznaniu finansowania.

Kwestie, które zazwyczaj brane są pod uwagę przy ocenie każdego projektu, to zgodność z priorytetami działalności banku w danym regionie oraz jakość m.in. pod kątem technicznym, możliwości wdrożenia projektu, zdolności operacyjnej projektodawcy, kosztów inwestycji, rentowności, wpływu na środowisko.

Druga ścieżka selekcji wniosków dotyczy projektów, których całkowity koszt wynosi mniej niż 25 mln euro. Wtedy EBI udziela kredytów przez pośredników w postaci lokalnych, regionalnych i krajowych banków. Zainteresowani tego typu pożyczkami powinni kontaktować się bezpośrednio z pośrednikami (np. bankami ukraińskimi).

Co istotne, realizacja projektów finansowanych przez Bank musi odbywać się w zgodzie z regulacjami dotyczącymi zamówień publicznych EBI. Zasady te opisane są w specjalnym przewodniku „Guide to Procurement”, którego celem jest poinformowanie promotorów projektów finansowanych w całości lub w części przez EBI, albo dla których EBI udziela gwarancji na temat wymagań dotyczą-

cych nabywania towarów, usług i zlecenia wykonania prac potrzebnych do realizacji projektu.

Oznacza to m.in., że nabywanie dóbr czy usług powinno następować na zasadach konkurencyjnych, przejrzystych i otwartych dla różnych podmiotów. Instytucje publiczne, które uzyskały kredyt z EBI, występują jako instytucja wdrażająca, zwana promotorem.

Tabela 5. Lista projektów na Ukrainie finansowanych przez EBI (stan na 26 czerwca 2015 r.)

Data	Tytuł projektu	Finansowanie EBI (euro)	Sektor	Status
14.04.2015	Ukraine Municipal Infrastructure Framework Loan	400 mln	Gospodarka odpadami, energia, woda, kanalizacja, urbanizacja	W trakcie oceny
24.03.2015	Procredit Loan for SME and Priority Projects II	170 mln (obejmuje 10 państw EŚW)	Linie kredytowe	W trakcie oceny
26.01.2015	Ukraine Railway Modernisation	150 mln	Transport	W trakcie oceny
24.12.2014	APEX Loan for SMEs & Mid-Caps (Ukraine)	400 mln	Linie kredytowe	Podpisany
16.12.2014	Ukraine Trade Support Facility	400 mln	Linie kredytowe	Zaakceptowane
22.12.2014	Ukraine Early Recovery	200 mln	Infrastruktura, energia, woda, kanalizacja, urbanizacja, przemysł	Podpisany
18.11.2014	Ukraine Higher Education	108 mln	Edukacja, efektywność energetyczna	Zaakceptowane
01.12.2014	Urengoy–Pomary–Uzhgorod Gas Pipeline	150 mln	Energia	Podpisany
04.05.2013	Sberbank Ukraine Loan for SMEs & Mid-Caps	200 mln	Linie kredytowe	Zaakceptowane
01.12.2014	Ukraine Agri-Food	85 mln	Przemysł	Podpisany
16.12.2011	Erste Group Bank SME & Energy Env Loan	90 mln	Linie kredytowe	Zaakceptowane

Źródło: opracowanie własne.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Firmy zainteresowane współpracą z EBI mogą starać się o preferencyjne kredyty na własne inwestycje (bezpośrednio od EBI lub za pośrednictwem lokalnych banków przy mniejszych sumach) lub zabiegać o zamówienia i kontrakty w ramach projektów finansowanych z kredytów EBI. Przy tej pierwszej możliwości firmy mające plan przedsięwzięcia opłacalnego z ekonomicznego punktu widzenia mogą skontaktować się bezpośrednio z przedstawicielem EBI w celu przedstawienia biznesplanu. Należy pamiętać, że EBI jest instytucją finansową, a udzielony kredyt będzie trzeba zwrócić. Wydaje się, że polskie firmy w większym stopniu mogą być zainteresowane drugą możliwością – tj. realizacją projektów wdrażanych na Ukrainie, które już uzyskały pożyczkę z EBI. Co do zasady, realizacja takich projektów musi być prowadzona w zgodzie z normami i standardami zamówień publicznych przyjętymi przez EBI. Instytucja, która otrzymała kredyt i realizuje projekt (zwana promotorem), musi m.in. dbać o odpowiednie nagłośnienie planowanych przetargów. W tych instytucjach należy szukać szczegółowych informacji na temat przyszłych zamówień. Ważne jest zapoznanie się z listą przyznanych i rozważanych umów kredytowych na Ukrainie, co pozwoli na przewidzenie najbliższych inwestycji w wybranych sektorach i nawiązanie kontaktu z instytucjami wdrażającymi. Biorąc pod uwagę aktualne 11 projektów finansowanych przez Bank, można stwierdzić, że największe szanse na zamówienia mają firmy działające w sektorach: transportowym (np. modernizacja linii kolejowych, wymiana taboru), energetycznym (szczególnie efektywność energetyczna), wodno-kanalizacyjnym i finansowym.

Ramka 8.

Instytucja:	Europejski Bank Inwestycyjny (EIB)
Dane teleadresowe:	ul. Wołodymyrska 101, 01033 Kijów tel.: +380 44 390 80 18 +352 43 796 74 95 e-mail: kiev@eib.org Szefowa Biura: Lilia Czerniawska
Dokumenty:	<i>Guide to procurement for projects financed by the EIB</i> , updated version of June 2011, European Investment Bank www.eib.europa.eu/attachments/application_documents_en.pdf www.eib.europa.eu/attachments/thematic/economic_appraisal_of_investment_projects_en.pdf www.eib.europa.eu/attachments/thematic/procurement_en.pdf

3.4. GRUPA BANKU ŚWIATOWEGO

Bank Światowy (Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju – MBOR) jest jednym z głównych donatorów dla Ukrainy. Od przystąpienia Ukrainy do BŚ w 1992 r. do końca 2014 r. uruchomił łącznie 45 projektów i programów na sumę przekraczającą 9 mld dol.²¹ Podstawą obecnego zaangażowania jest Krajowa Strategia Partnerstwa na lata 2012–2016²², która wyznacza dwa główne obszary priorytetowe: **poprawę finansów i usług publicznych** oraz **poprawę klimatu dla biznesu**.

W odpowiedzi na kryzys na Ukrainie Bank obiecał zwiększyć swoje wsparcie do 3,5 mld dol. do końca 2014 r. W maju ub.r. zatwierdzono pomoc finansową (wsparcie budżetowe) w wysokości 750 mln dol. (Development Policy Loan 1), a w październiku pomoc dla sektora bankowego w wysokości 500 mln dol. (Programmatic Financial Sector DPL 1). Ponadto w maju Bank uruchomił też dwa nowe programy warte powyżej 300 mln dol., każdy na projekty w zakresie poprawy efektywności energetycznej (District Heating Energy Efficiency) oraz

²¹ *World Bank Group – Ukraine Partnership: Country Program Snapshot*, World Bank Group, Kiev, październik 2014.

²² *Ukraine – Country partnership strategy for the period FY12-FY16*, World Bank, 2012, <http://documents.worldbank.org/curated/en/2012/01/15739386/ukraine-country-partnership-strategy-period-fy12-fy16>.

gospodarki wodno-ściekowej (Second Urban Infrastructure Project), natomiast w lipcu wart 500 mln dol. program reformy opieki społecznej. Łączna wartość zobowiązań Banku dla Ukrainy w 2014 r. osiągnęła 1385 mln dol., znacznie więcej niż 466 mln obiecane w 2013 r. W sumie w kwietniu 2015 r. Bank miał 16 aktywnych projektów na Ukrainie. Pełna lista aktywnych programów BŚ na Ukrainie dostępna jest na stronach internetowych Banku (zob. rysunek 3).

Rysunek 3.

The screenshot shows the World Bank website interface for Ukraine. The main heading is "Ukraine" with a plus sign. Below it, there's a search bar and social media sharing options. The main content area is titled "All Projects" and shows "Showing 20 of 85 results". A search bar for projects is also present. The table below lists several projects with their details.

REFINE BY:	Project Title	Project ID	Commitment Amount *	Status	Approval Date
Timeframe	Ukraine: EITI Implementation Support	P128405	0.0	Active	March 4, 2015
Today	Serving People, Improving Health Project	P144893	214.73	Active	March 4, 2015
Past 7 Days	Second Power Transmission Project	P146788	330.0	Active	December 22, 2014
Past Month	Advisory services and technical assistance to Naftogaz and the Government of Ukraine on the reform of the natural gas sector	P151927	1.16	Active	October 2, 2014
Past Year	Programmatic Financial Sector DPL 1	P150677	500.0	Closed	August 7, 2014
Specific Date Range	Social Safety Nets Modernization Project	P128344	300.0	Active	July 3, 2014
Start Date	Assistance to the National Commission for Regulation of Communal Services: District Heating Regulatory Reform Support Program	P151321	2.23	Active	June 16, 2014
End Date					
mm/dd/yyyy					
Go					
mm/dd/yyyy					
Status					
Active (16)					
Closed (52)					
Dropped (16)					
Pipeline (1)					

Ponadto instytucje finansowe w ramach grupy Banku Światowego (International Finance Corporation – IFC; Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA) udzielają pożyczek i gwarancji dla inwestycji prywatnych na Ukrainie. Na koniec lutego 2014 r. wartość kredytów udzielonych przez IFC dla ok. 30 klientów na Ukrainie wynosiła 1,06 mld dol., natomiast ubezpieczenia/gwarancje przyznane przez MIGA wynosiły 743,5 mln dol. Obecnie BŚ realizuje kilkanaście operacji na łączną kwotę 4,19 mld dol., obejmujących m.in. sektor energetyczny, transportowy, wodno-kanalizacyjny.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Część kredytów udzielanych Ukrainie wykorzystywana jest na sfinansowanie inwestycji i projektów, w których wykonawcy wybierani są w drodze przetargów publicznych. W ostatnich latach w ten sposób finansowane były projekty na Ukrainie o wartości kilkuset milionów dol. rocznie. Według danych Banku Światowego w latach 2009–2013 na Ukrainie zrealizowano 330 kontrakty o wartości 1,28 mld dol. W zdecydowanej większości wykonawcami zamówień były firmy ukraińskie (49%). Znaczny udział miały też podmioty włoskie (22%), tureckie (12%), a także polskie (3%) i rosyjskie (3%). Uruchomienie nowych programów w 2014 r. pozwoli zwiększyć zakres finansowania nowych projektów, z których mogą korzystać też podmioty prywatne.

Zgodnie z modelem działalności Banku Światowego organizatorem przetargów nie jest bezpośrednio Bank, ale ukraińskie instytucje publiczne (ministerstwa, urzędy, władze lokalne i in.), działające jako instytucje wdrażające. Bank podpisuje umowę kredytową ze stroną ukraińską na wieloletni projekt/program, natomiast przygotowaniem, realizacją i nadzorem nad przetargami zajmują się już urzędy ukraińskie, które w realizacji działań muszą jednak kierować się standardami ustalonymi przez BŚ²³. Listę udzielonych kredytów i aktywnych projektów można znaleźć na stronie Banku.

---

²³ Określone są w dokumencie: *World Bank's Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits*, The World Bank, styczeń 2011 (aktualizacja w lipcu 2014), <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/PROCUREMENT/0,,contentMDK:20060840~pagePK:84269~piPK:60001558~theSitePK:84266,00.html>.

Co do zasady, w przetargu mogą startować firmy ze wszystkich krajów, pod warunkiem że spełniają ustalone kryteria. Firmy zainteresowane udziałem w przetargach powinny zatem szukać informacji na stronie Banku Światowego, specjalnej stronie ONZ (UN Development Business) i ukraińskich instytucji wdrażających dany projekt BŚ. Zasady przetargów oraz kryteria i sposób selekcji zależą od rodzaju, wartości projektu i organizacji realizującej. Przykładowe ogłoszenie przedstawia ramka 9.

Ramka 9.

Korzystając z kredytu Banku Światowego w ramach Projektu Infrastruktury Miejskiej (Urban Infrastructure Project), przedsiębiorstwo komunalne w Charkowie Charkiwwodokanał ogłosiło w dniu 8 kwietnia 2014 r. przetarg (zaproszenie do składania ofert) na zamówienie części zamiennych do stacji pomp ścieków. Przetarg odbywał się według zasad zamówień publicznych Banku Światowego w ramach procedury międzynarodowego przetargu konkurencyjnego/nieograniczonego (international competitive bidding – ICB). Do składania ofert uprawnione były firmy z wszystkich krajów, które spełniały wymagania formalne i następujące kryteria:

- udokumentowany roczny obrót finansowy w ostatnich dwóch latach na poziomie min. 250 tys. dol.;
- przynajmniej pięcioletnie doświadczenie w produkcji i/lub dostawach podobnych dóbr;
- przynajmniej dwa kontrakty na dostawy podobnych dóbr zrealizowane z sukcesem w trakcie ostatnich trzech lat, przy czym każdy z kontraktów na sumę co najmniej 100 tys. dol.

Oferty wypełnione w języku angielskim oraz wymagane dokumenty miały zostać dostarczone w zalakowanej kopercie na adres organizatora przetargu do dnia 19 maja 2014 r. Oferent musiał zapłacić też wadium w wysokości 2% wartości oferty. Organizator konkursu, czyli Charkiwwodokanał, udostępniał dokumentację przetargową i udzielał dodatkowych informacji.

Otwarcie ofert odbyło się w obecności przedstawicieli oferentów 19 maja. Ostateczne przyznanie kontraktu odbyło się 18 listopada 2014 r. Zwyciężyła firma z Polski – EKOLOG sp. z o.o. z Piły. Wartość kontraktu wyniosła 269 680,05 dol.

Tabela 6. Lista aktualnych programów realizowanych na Ukrainie przez Bank Światowy

Nazwa programu/projektu	Cel/zadanie	Institucja wdrażająca	Wartość (w mln dol.)	Termin uruchomienia i/lub zakończenia
Serving People, Improving Health Project	Poprawa jakości usług medycznych i dostępu do służby zdrowia w wybranych obwodach	Ministerstwo Zdrowia	214,73	4 marca 2015 r. – 30 września 2020 r.
Second Power Transmission Project	Poprawa niezawodności systemu przesyłu energii oraz wspieranie wdrożenia jednego rynku energii elektrycznej	NPC Ukrenergo (UE)	330	22 grudnia 2014 r. – 30 czerwca 2020 r.
Social Safety Nets Modernization Project	Poprawa funkcjonalności systemu opieki społecznej i usług socjalnych dla najmniej zarabiających rodzin	Ministerstwo Polityki Społecznej	300	3 lipca 2014 r. – 31 października 2020 r.
Second Urban Infrastructure Project	Poprawa jakości i wydajności usług wodno-kanalizacyjnych i komunalnych w wybranych 10 miastach Ukrainy	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Mieszkalnictwa i Usług Komunalnych	300	22 maja 2014 r. – 31 października 2020 r.
District Heating Energy Efficiency	Poprawa efektywności energetycznej i jakości usług przedsiębiorstw ogrzewania miast w 10 ośrodkach	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Mieszkalnictwa i Usług Komunalnych	332	22 maja 2014 r. – 30 października 2020 r.
Second Road and Safety Improvement Project	Poprawa stanu drogi M-03 i bezpieczeństwa na drogach	Ukrawtodor (agencja drogowa)	450	20 września 2012 r. – 31 grudnia 2016 r.
Export Development 2 Additional Financing	Poprawa zdolności eksportowych firm ukraińskich poprzez zwiększenie ich dostępu do kapitału i funduszy na inwestycje proeksportowe	Ukreksbank	150	25 sierpnia 2011 r. (brak daty zakończenia)

Nazwa programu/projektu	Cel/zadanie	Institucja wdrażająca	Wartość (w mln dol.)	Termin uruchomienia i/lub zakończenia
UAS – Energy Efficiency	Poprawa efektywności energetycznej przedsiębiorstw, miast i firm energetycznych poprzez zwiększenie dostępu do funduszy na inwestycje w tym sektorze	Ukreximbank	200	17 maja 2011 r. – 31 marca 2016 r.
Hydropower – Additional Financing	Poprawa stabilności i wiarygodności dostaw prądu poprzez zwiększenie zdolności, wydajności i bezpieczeństwa hydroelektrowni	Ukrhydroenergo	60	19 listopada 2009 r. (brak daty zakończenia)
Public Finance Modernization Project		brak danych	50	8 stycznia 2008 – 31 grudnia 2014
Urban Infrastructure Project	Modernizacja i wymiana systemów ujęć wody i oczyszczalni ścieków	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Mieszkalnictwa i Usług Komunalnych	140	28 sierpnia 2007 r. – 30 czerwca 2015 r.
Power Transmission Project in Support of the Energy Sector Reform & Development Program	Poprawa bezpieczeństwa, wiarygodności i jakości dostaw energii	Ukrenergo	200	2 sierpnia 2007 r. – 31 grudnia 2014 r.
Second Export Development Project	Zwiększenie możliwości systemu bankowego Ukrainy w zakresie udzielania kredytów proeksportowych	Ukreximbank	154,5	27 lipca 2006 r. – 31 grudnia 2014 r.
Hydropower Rehabilitation Project	Poprawa bezpieczeństwa hydroelektrowni	brak danych	106	21 czerwca 2005 r. – 30 czerwca 2016 r.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Programy finansowane przez Bank Światowy na Ukrainie stwarzają także możliwości dla polskich dostawców, usługodawców czy wykonawców robót. W najbliższych latach BŚ sfinansuje wielomilionowe inwestycje i projekty na Ukrainie, szczególnie w sektorach transportu, energetyki i górnictwa, gospodarki wodno-kanalizacyjnej oraz reformy administracji. Polskie firmy są uprawnione do startowania w tych postępowaniach. W pierwszej kolejności należy zapoznać się z opisem projektów Banku Światowego na Ukrainie, co pozwoli na ocenę, w jakich obszarach będą realizowane przetargi. Należy monitorować ogólne zapowiedzi zamówień (*general procurement notice*) na stronie banku i w końcu odpowiedzieć na ogłaszane przetargi (*invitation to bid*). Ważne jest zaznajomienie się z ogólnymi zasadami przetargów i nawiązanie kontaktu z instytucjami realizującymi projekt.

Ramka 10.

Instytucja:	Bank Światowy
Dane teleadresowe:	ul. Łysenko 2, 01034 Kijów tel.: +380 44 490 66 71 fax: +380 44 490 66 70 e-mail: ukraine@worldbank.org www.worldbank.org.ua
Dokumenty:	<i>World Bank's Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits</i> , The World Bank, styczeń 2011 (aktualizacja w lipcu 2014), http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/PROCUREMENT/0,,contentMDK:20060840~pagePK:84269~piPK:60001558~theSitePK:84266,00.html

3.5. POMOC SYSTEMU ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

Na Ukrainie obecnych jest łącznie 16 różnych organizacji, programów i agencji należących do systemu Narodów Zjednoczonych (IAEA, IFC, ILO, IOM, UNAIDS, UNDP, UNICEF, UNFPA, UNHCR, UNOCHA, UNODC, UNV, UN Women, WFP, WHO, World Bank). Nad koordynacją działań tych podmiotów czuwa specjalny przedstawiciel ONZ na Ukrainie. Ich cele i zadania zostały określone w umowie o part-

nerstwie na lata 2012–2016 (Partnership Framework for 2012–2016), która musiała jednak zostać zmodyfikowana wskutek zmian na Ukrainie w 2014 r.

Według danych OECD ONZ nie była dotąd istotnym źródłem pomocy rozwojowej – wartość ODA nie przekraczała 10 mln dol. rocznie. Przykładowo, w 2012 r. największego wsparcia udzieliły UNHCR (3,01 mln dol.), UNDP (1,22 mln dol.), UNICEF (1,06 mln dol.) i UNAIDS (1,05 mln dol.)²⁴. Jednak, co ważne, agencje ONZ są często wykonawcami projektów i programów fundowanych przez innych donatorów. Przykładowo UNDP wdraża czteroletni program demokratyzacji, praw człowieka i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego finansowany przez duńskie MSZ.

Znacznie więcej ONZ wydała na różne projekty niekwalifikowane jako ODA. W 2013 r., czyli jeszcze przed początkiem kryzysu, różne agendy ONZ wydały na zamówienia dóbr i usług u dostawców ukraińskich 124,7 mln dol. (w 2012 r. było to 141,3 mln dol.)²⁵. Większość kontraktów dotyczyła zakupów usług (108,5 mln dol.), a jedynie 16,2 mln dol. – towarów. Głównymi zleceniodawcami dla podmiotów ukraińskich były UN/PD (90,16 mln dol.), UNOPS (12,35 mln dol.), UNDP (10,73 mln dol.), UNHCR (6,69 mln dol.), WHO (1,38 mln dol.). Można się spodziewać, że w najbliższych latach kwoty te zdecydowanie wzrosną. Stwarza to nowe możliwości także dla polskich organizacji humanitarnych i pozarządowych oraz firm mogących dostarczać produkty czy usługi dla poszczególnych organizacji w ramach zamówień publicznych.

Rozpoczęcie działań zbrojnych na wschodzie Ukrainy stworzyło nowe potrzeby w zakresie pomocy humanitarnej i pomocy dla uchodźców wewnętrznych (*internally displaced people* – IDPs) i doprowadził do uaktywnienia obecności agend Narodów Zjednoczonych. Oznacza to, że w najbliższych latach także ONZ będzie ważnym źródłem finansowania pomocy dla Ukrainy. Obecnie koncentruje się na trzech obszarach: pomocy humanitarnej, w tym dla uchodźców wewnętrznych

---

²⁴ OECD DAC statistics, Aid (ODA) disbursements to countries and regions [DAC2a], <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=Table2A> (dostęp 15.10.2014).

²⁵ 2013 Annual Statistical Report on United Nations Procurement, United Nations Office for Project Services, Copenhagen, 2014.

i regionów dotkniętych konfliktem; odbudowie, stabilizacji i odnowie Wschodu kraju; wsparciu długookresowych reform w dziedzinie zarządzania, wzmocnienia rządów prawa, stabilności społecznej i demokratycznego rządu.

W grudniu 2014 r. organizacje humanitarne koordynowane przez ONZ przedstawiły plan pomocy humanitarnej, szacujący potrzeby finansowe na 2015 r. na poziomie 189 mln dol. Oceniano, że 508 tys. osób zostało uchodźcami wewnętrznymi z Krymu i wschodniej Ukrainy, a 1,4 mln ludzi powinno otrzymać wsparcie humanitarne²⁶. W lutym 2015 r., w związku z walkami na wschodzie kraju, plan ten zaktualizowano, zwiększając pomoc do 316 mln dol.²⁷ Liczbę uchodźców wewnętrznych szacowano już na 1 milion, a 5 milionów potrzebowało pomocy humanitarnej. Planowane środki powinny pozwolić na pomoc dla 3,2 miliona ludzi.

Większość zapowiadanej kwoty (316 mln dol.) będzie realizowana przez UNICEF, UNHCR, WFP, a także WHO i UNDP²⁸. Na koniec kwietnia 2015 r. wartość zrealizowanej pomocy w odpowiedzi na apel organizacji humanitarnych szacowano na 36,6 mln dol.²⁹ Całość pomocy humanitarnej wyniosła natomiast prawie 80 mln dol., a głównymi donatorami były UE, USA, Kanada, Niemcy i Rosja³⁰. Środki te mają być przeznaczone na zakup żywności i leków, tymczasowe schronienia dla uchodźców, zwiększenie dostępu do edukacji, ochronę zdrowia, dostęp do czystej wody i usług sanitarnych oraz higienę.

---

²⁶ *Strategic Response Plan 2015 Ukraine*, Ukraine Humanitarian Country Team (HCT), grudzień 2014, www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/SRP_2015_Ukraine.pdf.

²⁷ *Humanitarian Response Plan 2015 for Ukraine: dol. 316 million requested to assist 3.2 million vulnerable people, United Nations in Ukraine*, 24 lutego 2015 r., www.un.org.ua/en/information-centre/news/1960.

²⁸ *Humanitarian Response Plan (revised) 2015 Ukraine, Prepared by the Ukraine Humanitarian Country Team (HCT)*, luty 2014, www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/UKRAINE_HRP_2015%20FINAL%20%281%29.pdf.

²⁹ *Strategic Response Plan(s): Ukraine 2015 Table F: List of commitments/contributions and pledges to projects listed in the Response Plan as of 24 April 2015* (Table ref: Report F), Financial Tracking Service, <http://fts.unocha.org>.

³⁰ *Ukraine emergencies for 2015: total humanitarian funding per donor in 2015 as of 24-April-2015* (Table ref: R24c), http://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R24c_C221_Y2015_asof___1504240301.pdf.

Ponadto 25 lutego ONZ razem z UE i Bankiem Światowym ogłosiły raport szacujący pomoc potrzebną na ustabilizowanie i odbudowę wschodniej Ukrainy (Ukraine Recovery and Peacebuilding Assessment – RPA). Ocena dotyczyła pięciu regionów Ukrainy – obszarów pod kontrolą władz Ukrainy w regionie Doniecka i Ługańska oraz przylegających regionów Zaporozża, Dniepropietrowska i Charkowa. Plan koncentrował się na trzech sektorach: odbudowy krytycznej infrastruktury i usług, przywrócenia dostępu do źródeł utrzymania oraz wzmocnienia odporności społecznej i rozpoczęcia procesu pojednania i budowy pokoju. Wskazywał działania, które należy podjąć w latach 2015–2016³¹.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Standardowo ONZ organizuje przetargi na zamówienia o wartości powyżej 40 tys. dol. Agenda ds. Zamówień ONZ (Procurement Division) lub specjaliści ds. zamówień poszczególnych agend dokonują na bieżąco monitoringu rynku lokalnego i międzynarodowego pod kątem wyboru najlepszych dostawców i określenia kryteriów ewentualnych przetargów. W razie potrzeby organizują postępowania przetargowe i dbają o prawidłowy przebieg procesu, od ogłoszenia do wyboru kontrahenta i monitoringu realizacji zamówienia. Przetargi różnych agend ONZ oparte są na kilku zasadach: 1) najlepszej jakości za najniższą cenę; 2) uczciwości, przejrzystości i integralności; 3) efektywnej konkurencji międzynarodowej; 4) uwzględnieniu interesów ONZ.

Aby móc wziąć udział w przetargach i realizować zamówienia dla jakiegokolwiek programu ONZ, firma musi najpierw zarejestrować się na specjalnym portalu – United Nations Global Market (www.un.ungm.org). Podczas prostej rejestracji należy wskazać na zainteresowanie podjęciem współpracy na Ukrainie i wybrać sektory, w jakich możliwe jest świadczenie usług lub dostarczanie towarów. W ten sposób dany podmiot staje się „widoczny” dla wszystkich agend

---

³¹ *Government of Ukraine, EU, UN and World Bank Group jointly presented the results of the eastern Ukraine Recovery and Peacebuilding Assessment, 25 lutego 2015 r., www.un.org.ua/en/information-centre/news/1962.*

ONZ i w razie potrzeby może być zaproszony do udziału w postępowaniu przetargowym lub konkursie.

Informacje o otwartych przetargach ogłaszane są na stronach internetowych biur poszczególnych agend w Kijowie i globalnej stronie o przetargach ONZ. Dlatego warto śledzić informacje na tych stronach, a także nawiązać bezpośredni kontakt z pracownikami biura lokalnego w Kijowie, przedstawiając swoją firmę czy organizację.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Współpraca z ONZ stwarza możliwości głównie dla polskich organizacji humanitarnych aktywnych na wschodzie Ukrainy oraz firm dostarczających produkty i usługi o przeznaczeniu humanitarnym (producentów leków, schronień tymczasowych, sanitariatów, żywności itp.). Podmioty zainteresowane współpracą powinny zarejestrować się w systemie UNGM oraz nawiązać bezpośredni kontakt z agencjami obecnymi na Ukrainie (głównie UNICEF, UNHCR, WFP). Ważne będzie wykazanie się doświadczeniem w udzielaniu wsparcia w tym regionie i pozytywnymi referencjami ze wcześniejszej współpracy z ONZ. Informacji o nowych inicjatywach i konkursach można szukać też na stronie ReliefWeb <http://reliefweb.int/country/ukr> – specjalnym serwisie internetowym Biura ONZ ds. Koordynacji Spraw Humanitarnych (the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – OCHA).

Ramka 11.

Instytucja:	United Nations Office in Ukraine
Dane teleadresowe:	Klowskij Uzviz 1, 01021 Kijów tel.: + 380 44 253 93 63 fax: + 380 44 253 26 07 e-mail: registry@un.org.ua www.un.org.ua Wiktorija Andriejewska, UN Communication Officer, +38 050 413 84 04, Victoria.andrievska@unic.org Dan McNorton, UNHCR Geneva, +41 22 739 86 58, mcnorton@unhcr.org Nina Sorokopud, UNHCR Kyiv, +38 044 288 97 10, sorokopu@unhcr.org Kristen Elsby, UNICEF Geneva, +41 22 909 52 86, kelsby@unicef.org Weronika Waszczenko, UNICEF Kijów, +38 044 254 24 39, vvashchenko@unicef.org Cristiana Salvi, WHO Regional Office for Europe, +45 45 33 68 37, csa@euro.who.int Ihor Perehinec, WHO Kijów, +38 095 280 28 39, PEI@euro.who.int
Dokumenty:	www.ungm.org www.un.org.ua/en/procurement http://unhcr.org.ua/en/employment www.unaids.org/en/aboutunaids/workatunaidssecretariat/ requestforproposals/currentrequestsforproposals www.unfpa.org.ua/eng/procurement_and_jobs.html www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/operations/procurement

ROZDZIAŁ 4

ZAANGAŻOWANIE WYBRANYCH DONATORÓW DWUSTRONNYCH

Poza donatorami multilateralnymi, na Ukrainie zaangażowane są też we współpracę rozwojową poszczególne kraje. Przez ostatnie pięć lat największymi bilateralnymi donatorami pomocy rozwojowej były USA, Kanada, Niemcy i Szwecja. W okresie 2012–2013 przekazały one Ukrainie ponad 260 mln dol. ODA. W ostatnich miesiącach także inne państwa obiecały nowe programy wsparcia dla tego kraju. Szczególnie aktywne są kraje skandynawskie (Dania, Norwegia) oraz Szwajcaria. Pomoc zaoferowała też Japonia, ale większość z obiecanych 1,5 mld dol. zostanie przekazana na jeden projekt: modernizację Bortnickiej

Oczyszczalni Ścieków w Kijowie (1,1 mld dol.). Warto podkreślić, że donatorzy dwustronni chętnie angażują własny biznes w realizację projektów rozwojowych, więc zazwyczaj trudno jest uzyskać kontrakty z tych źródeł. Niemniej jednak istnieje możliwość uruchomienia wspólnych projektów i przekonania partnerów do skorzystania z polskich rozwiązań technologicznych lub wiedzy.

4.1. STANY ZJEDNOCZONE

Stany Zjednoczone są największym dawcą dwustronnej oficjalnej pomocy rozwojowej dla Ukrainy. W latach 2005–2013 przekazały jej ponad 1 mld dol. w ramach ODA. Według strategii na lata 2012–2016 głównymi priorytetami USA były działania antykorupcyjne, rozwój gospodarczy, w tym bezpieczeństwo energetyczne, oraz poprawa systemu ochrony zdrowia w wybranych rejonach i grupach³².

W związku z nową sytuacją w 2014 r. pomoc USA została zdecydowanie zwiększona – z ok. 130 mln dol. w 2013 r. do ok. 300 mln w 2014 r. W następstwie wojny w Donbasie USA zaczęły też udzielać pomocy humanitarnej i pomocy uchodźcom z Donbasu i Krymu. Poza tym USA przeznaczyły 120 mln dol. na pomoc w zakresie bezpieczeństwa. USA przyznały też w marcu 2014 r. pożyczkę makrofinansową w wysokości ok. 1 mld dol., a do końca 2015 r. spodziewane jest przyznanie dwóch kolejnych transzy pomocy makroekonomicznej (kredytów) w wysokości 1 mld dol. każda³³. W sumie pomoc w 2015 r. szacowana jest na 320–340 mln dol. Główne sektory wsparcia USA obejmują obecnie: 1) zwalczanie korupcji, 2) wzrost gospodarczy, 3) reformy konstytucyjne i decentralizację, 4) wspieranie rozwoju handlu, 5) energetykę (m.in. efektywność energetyczną, dywersyfikację źródeł energii), 6) pomoc humanitarną.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Główną agendą odpowiedzialną za realizację programów pomocowych jest USAID. Jest to największa agencja pomocowa na świecie, która w roku fiskalnym 2014 wydała na swoje programy 13,6 mld dol.³⁴ W zdecydowanej większości środki te przeznaczono na granty (71%), a także kontrakty (28%), rzadko na bezpośrednie przekazy czy pożyczki. Większość zamówień (81%) przyznawana

³² *Ukraine: country development cooperation strategy 2012–2016*, USAID, www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/USAID_Ukraine_CDSCS_2012-2016.pdf.

³³ Wywiad w biurze USAID w Kijowie, 18 marca 2015 r.

³⁴ *Prime Award Spending Data*, www.usaspending.gov.

jest w drodze postępowania konkurencyjnego. Obok USAID także inne departamenty rządu (np. Departament ds. Rolnictwa, Departament Stanu) udzielają wsparcia w obszarach swojej specjalizacji.

Biuro USAID w Kijowie zatrudnia ok. 80 pracowników i dysponuje budżetem ponad 100 mln dol. Wartość transakcji USAID na Ukrainie w 2013 r. wyniosła 72,8 mln dol. (114 transakcji), a w 2014 r. – 99,7 mln dol. (122 transakcje). USAID współpracuje z różnymi partnerami, w tym organizacjami pozarządowymi, międzynarodowymi, lokalnymi i regionalnymi, fundacjami, małymi firmami, korporacjami, uniwersytetami, związkami religijnymi i zagranicznymi rządami. Są trzy główne sposoby współpracy z USAID – udział w postępowaniu konkursowym i przetargach, stworzenie partnerstwa, przedstawienie własnego pomysłu w postępowaniu pozaprzetargowym³⁵.

Zdecydowana większość pomocy USAID realizowana jest poprzez przyznawane na zasadach konkurencyjnych granty i kontrakty. Informacje o planowanych postępowaniach przetargowych są ogłaszane co kwartał na specjalnej stronie zapowiedzi biznesowych (Business Forecast, www.usaid.gov/work-usaid/get-grant-or-contract/business-forecast). Znajdują się tam informacje na temat krajów, sektorów, wartości i terminu zbliżających się zamówień. Szczegółowe ogłoszenia o dostępnych kontraktach zamieszczane są na stronie www.fbo.gov; natomiast ogłoszeń o grantach i ofertach współpracy należy szukać na oddzielnej stronie www.grants.gov. Wskazówki dotyczące aplikacji, warunki udziału i opis projektu są określone w każdym ogłoszeniu. Zawsze też podany jest kontakt do osoby, która udziela bliższych informacji.

W przypadku Ukrainy w zdecydowanej większości wykonawcami kontraktów i grantów USAID są podmioty amerykańskie. W dalszej kolejności są to duże i uznane organizacje międzynarodowe i finansowe (BŚ, WFP, EBOR, UNICEF itp.) oraz partnerzy ukraińscy. Przykładowo w 2013 r. USAID przeprowadziło 11 transakcji z podmiotami z Ukrainy (granty, kontrakty, pożyczki, inne) na sumę 6,9 mln dol.,

---

³⁵ Zob. więcej na www.usaid.gov.

natomiast w 2014 r. 19 transakcji na kwotę 6 mln dol.³⁶ Żaden polski podmiot nie otrzymał dotąd zamówienia z USAID na Ukrainie.

Możliwe jest też uzyskanie finansowania na projekty zgłoszone poza oficjalną konkurencyjną procedurą wyboru, w ramach programu Global Development Partnership, partnerstwa publiczno-prywatnego, Development Credit Authority (pożyczki za pośrednictwem lokalnych banków) lub postępowania bezprzetargowego (*unsolicited proposals*). Aplikacje pozakonkursowe (krótki opis projektu) powinny być przesłane do rozpatrzenia przez urzędnika USAID na Ukrainie (USAID Ukraine Supervisory Program Officer) na adres kyvinfo@usaid.gov. Propozycja jest rozpatrywana w ciągu 30–60 dni od jej otrzymania.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Mimo znacznych środków i wielu szans współpracy stwarzanych przez USA, podmioty z Polski mają ograniczone możliwości skorzystania bezpośrednio z grantów czy kontraktów USAID na Ukrainie. Należy zwrócić uwagę, że w regulacjach amerykańskich do przetargów dopuszczone są podmioty z określonego regionu geograficznego, który w przypadku Ukrainy (Code-101) obejmuje kraje byłego ZSRR. Oznacza to, że w konkursach mogłyby startować np. firmy rosyjskie, ale już nie polskie. Sposobem na obejście tego ograniczenia byłoby aplikowanie poprzez lokalną filię czy organizację zarejestrowaną na Ukrainie, która spełniałaby wymogi formalne i byłaby dopuszczona do postępowania. Innym wyjściem jest tworzenie konsorcjów z podmiotami ukraińskimi lub amerykańskimi, które występowałyby jako liderzy projektu.

Najłatwiejsze może być jednak podjęcie współpracy (jako podwykonawcy) z firmami i organizacjami, które już realizują program finansowany z USAID. W przypadku organizacji pozarządowych warto też pamiętać, że zagraniczne organizacje pozarządowe (*private voluntary organisation* – PVO) muszą zarejestrować się w specjalnym spisie (*PVO registration*), by zdobyć uprawnienia do

---

³⁶ *Prime Award Spending Data*, www.usaspending.gov.

uzyskania finansowania z USAID. Jak dotąd tylko jedna polska organizacja przeszła proces rejestracji (Polska Akcja Humanitarna).

Instytucje spełniające kryteria formalne **powinny monitorować ogłoszenia o nowych konkursach grantowych i przetargach na stronach internetowych** (www.fbo.gov, www.grants.gov) oraz na stronie ambasady USA w Kijowie. Ponadto polskie firmy czy organizacje mające specjalne kompetencje lub innowacyjny projekt mogą próbować podjąć współpracę na zasadzie partnerstwa lub postępowania bezprzetargowego (*non-solicited proposals*). W każdym przypadku wskazane jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu i przedstawienie swojej propozycji w biurze USAID w Kijowie.

Można spodziewać się nowych możliwości współpracy, jeśli dojdzie do porozumienia polsko-amerykańskiego na poziomie międzyrządowym. Partnerzy amerykańscy dobrze wypowiadają się o polskich doświadczeniach transformacyjnych, upatrując w tym pewnego punktu odniesienia dla zmian na Ukrainie. W ramach własnych projektów USAID organizuje czasem wizyty studyjne Ukraińców w Polsce, podejmowana jest też wstępna współpraca z Fundacją Solidarności Międzynarodowej. Stworzenie wspólnego polsko-amerykańskiego programu czy funduszu współpracy dla wsparcia reform na Ukrainie wydaje się więc jednym ze skuteczniejszych sposobów na zacieśnienie współpracy.

4.2. NIEMCY

Od 2002 r. niemiecka pomoc rozwojowa dla Ukrainy wyniosła 340 mln euro, tj. średnio 30 mln euro rocznie³⁷. W 2014 r. rząd niemiecki przeznaczył 45,5 mln euro (58 mln dol.) na projekty rozwojowe³⁸. Głównymi priorytetami niemieckiej pomocy bilateralnej są rozwój gospodarczy (zwłaszcza wsparcie MŚP), efektywność

---

³⁷ *Ukraine, Federal Ministry for Economic Cooperation and Development*, www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Ukraine_node.html.

³⁸ *Ukraine: situation and cooperation*, Federal Ministry for Economic Cooperation and Development, www.bmz.de/en/what_we_do/countries_regions/Central-Eastern-and-South-Eastern-Europe/ukraine/zusammenarbeit.html.

energetyczna (zwłaszcza z pomocą kredytów rozwojowego banku Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) przez lokalne banki na Ukrainie oraz kontrola HIV/AIDS. Jednym z głównych projektów Niemiec jest wsparcie dla Lwowa – „Municipal Development and Rehabilitation of the Old City of Lviv” (zaplanowany do 2016 r.). Ponadto, reagując na sytuację humanitarną, Niemcy przeznaczają teraz pomoc finansową na organizację życia uchodźców z regionów objętych wojną: np. agencja rozwojowa Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit finansuje budowę mobilnych jednostek mieszkaniowych w obwodzie dniepropietrowskim. 1 kwietnia 2015 r. KfW ogłosił udzielenie kredytu 500 mln euro na odbudowę Ukrainy Wschodniej (Donbasu) ze zniszczeń wojennych. Chodzi przede wszystkim o projekty infrastrukturalne, zwłaszcza w dziedzinie dróg (zarówno odbudowy, jak i budowy nowych), szpitale i ośrodki zdrowia, modernizację energetycznych linii przesyłowych, jak również pomoc dla uchodźców.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Współpracę rozwojową nadzoruje w Niemczech Federalne Ministerstwo Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (BMZ). Jest kilka instytucji, które bezpośrednio zajmują się wspieraniem Ukrainy. Jedną z nich jest KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), bank państwowy z siedzibą we Frankfurcie nad Menem. KfW, wspólnie z Narodowym Bankiem Ukrainy i Ministerstwem Finansów tego kraju, jeszcze w 1999 r. powołał German-Ukrainian Fund (GUF) – Fundację Niemiecko-Ukraińską, której celem jest wspieranie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. GUF oferuje refinansowanie wybranym bankom ukraińskim (obecnie sześciu, ale możliwe jest poszerzenie tej listy), które udzielają kredytów takim firmom. Jak już wspomniano, w najbliższym czasie KfW dodatkowo wesprze Ukrainę kredytem w wysokości 500 mln euro.

Głównym podmiotem zajmującym się pomocą rozwojową dla Ukrainy jest agencja federalna Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Niemieckie Towarzystwo Współpracy Międzynarodowej, GIZ). Priorytetami GIZ na Ukrainie są: poprawa zarządzania, rozwój gospodarczy i energooszczędność.

W ramach współpracy z Ukrainą w GIZ funkcjonują dwa projekty – „Wsparcie dla reform zarządzania finansami publicznymi” i „Fundusz doradztwa reform”. GIZ działa w 16 miastach na terytorium Ukrainy i zatrudnia ok. 90 ekspertów. Działa głównie na zlecenie BMZ, ale i innych ministerstw federalnych – środowiska, ochrony przyrody i bezpieczeństwa nuklearnego, gospodarki i technologii, finansów oraz spraw wewnętrznych, jak również Unii Europejskiej.

Działania obu tych instytucji uzupełniają się nawzajem. KfW udziela kredytów na modernizację ukraińskich elektrowni i na poprawę w dziedzinie oszczędzania energii, GIZ wspiera zaś ukraińskie samorzady i instytucje państwowe w opracowywaniu strategii lepszego oszczędzania energii w miastach i budynkach różnych urzędów i instytucji, organizuje szkolenia itp.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Działania niemieckie są nakierowane przede wszystkim na podmioty ukraińskie, ale możliwe jest też pozyskiwanie środków przez polskie przedsiębiorstwa, przede wszystkim takie, które działają już na Ukrainie (zwłaszcza ukraińskie spółki córki). Przykładowo, program GUF zakłada możliwość pozyskania kredytów przez mikrofirmy (do 20 pracowników) i małe firmy (do 250 osób) – te większe, zatrudniające 250–500 osób, muszą mieć współdziałowca niemieckiego. Trudno powiedzieć, jakie możliwości stworzy nowy kredyt KfW.

W przypadku GIZ ewentualne informacje o możliwościach pozyskania grantów czy ogłoszenia o poszukiwaniu ekspertów lub też innych sposobach współpracy pojawiają się na stronie internetowej tej instytucji; z pewnością możliwe jest nawiązanie ściślejszej współpracy także z inicjatywy podmiotów polskich – w tym przypadku przede wszystkim organizacji pozarządowych.

Jednocześnie Niemcy doceniają przydatność polskich doświadczeń transformacyjnych dla wsparcia reform na Ukrainie. Daje to dobre perspektywy na podjęcie współpracy na poziomie międzyrządowym lub biznesowym między partnerami z Polski i Niemiec we wspólnych przedsięwzięciach.

4.3. KANADA

W 2014 r. Kanada ogłosiła, że Ukraina pozostaje krajem priorytetowym pomocy rozwojowej, jako jedyne państwo w Europie Wschodniej³⁹. Ta decyzja już się przełożyła na skutki finansowe: o ile w 2012–2013 r. Kanada przekazała 30 mln dol. na projekty na Ukrainie, to już w 2014 r. obiecwana pomoc wzrosła do 100 mln dol. Podstawowym deklarowanym celem jest „poprawa możliwości ekonomicznych Ukraińców i umacnianie demokracji w tym kraju”. Głównymi priorytetami pomocy kanadyjskiej są: 1) rozwijanie nowoczesnych i środowisko-wo zrównoważonych praktyk zarządzania małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz gospodarstwami rolnymi, zwłaszcza kierowanymi przez kobiety; 2) wspieranie lepszej współpracy małych i średnich przedsiębiorstw w celu osiągnięcia korzyści skali; 3) poprawa warunków prowadzenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych, szczególnie tych prowadzonych przez kobiety. Kanada, obok tradycyjnego wspierania działań na rzecz rozwoju demokracji, zwiększa obecnie finansowanie pomocy humanitarnej dla uchodźców z Donbasu i wojska ukraińskiego.

Z listy 21 projektów finansowanych przez Kanadę na Ukrainie (wyłącznie w tym kraju) wybrane przykłady to: 1) Horticulture Business Development – Phase II – wsparcie rozwoju małych i średniej wielkości sadów, zwłaszcza kierowanych przez kobiety (od lipca 2014 r. do grudnia 2020 r., do 19,7 mln dol. kan.); Supporting Dairy Business Development – wsparcie rozwoju małych i średnich mleczarni, głównie na zachodzie kraju i zwłaszcza kierowanych przez kobiety (od marca 2014 r. do grudnia 2020 r., do 19,9 mln dol. kan.); Ukraine Grain Storage and Marketing Cooperative Project – wzmocnienie małych i średnich producentów ziarna poprzez pomoc w tworzeniu spółdzielni (od marca 2013 r. do lutego 2018 r. do 13,5 mln dol. kan.); Developing Effective and Accountable Democratic Institutions for Ukraine’s Citizens – granty dla ukraińskich organizacji pozarządowych za pośrednictwem Fundacji Solidarności Międzynarodowej (od

---

³⁹ *Where we work in International Development*, Government of Canada, www.international.gc.ca/development-developpement/countries-pays/index.aspx?lang=eng.

maja 2014 r. do maja 2017 r., do 4,1 mln dol. kan.); Strengthening Multiparty Democracy – wspieranie społeczeństwa obywatelskiego i rozwoju demokracji za pośrednictwem amerykańskiego International Republican Committee (od kwietnia 2014 r. do lipca 2017 r., do 8,1 mln dol. kan.).

SPOSÓB DZIAŁANIA

Obecnie wszystkie projekty finansowane są bezpośrednio przez DFATD, czyli Foreign Affairs, Trade and Development Canada (kanadyjskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Handlu i Rozwoju). Przed 2013 r. funkcjonowała CIDA (Canadian International Development Agency – Kanadyjska Agencja Rozwoju Międzynarodowego), która administrowała pomocą rozwojową. Została jednak włączona do Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Handlu, stąd słowo „rozwój” w nazwie ministerstwa. Wszystkie działania podejmowane są w bezpośredniej współpracy z ambasadą Kanady w Kijowie, która dysponuje dużą liczebnie sekcją zajmującą się tą tematyką.

Ministerstwo współpracuje z wybranymi partnerami, w tym zagranicznymi – m.in. z polską Fundacją Solidarności Międzynarodowej i amerykańskim International Republican Institute, a także kanadyjskimi, jak np. MEDA (Mennonite Economic Development Associates of Canada) czy SOCODEVI (Canadian Cooperation Society for International Development).

W praktyce więc instytucją wdrażającą nie jest DFATD, lecz inne podmioty – i to właśnie one ogłaszają, a następnie realizują konkretne projekty. Np. projekt mleczarski realizowany jest przez SOCODEVI, które może ogłaszać przetargi na usługi czy też wyposażenie, a informacje na temat projektu można uzyskać z jego strony internetowej i od wskazanych tam osób. Pozytywny przykład Fundacji Solidarności Międzynarodowej pokazuje, że możliwy jest dalszy rozwój współpracy polsko-kanadyjskiej we wspieraniu Ukrainy.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Kanada jest głównym partnerem Polski wśród donatorów dwustronnych, którzy już finansuje wspólne projekty pomocowe na Ukrainie. Rząd Kanady wsparł **Polsko-Kanadyjski Program Wsparcia Demokracji, realizowany przez Fundację Solidarności Międzynarodowej** w celu wsparcia prodemokratycznych przemian. W ramach tego programu Fundacja planuje sfinansowanie do 2016 r. ok. 25 projektów realizowanych przez partnerów z Ukrainy i Polski (organizacje pozarządowe, samorządy lokalne, media). Projekty będą dotyczyły wsparcia reformy samorządowej na szczeblu lokalnym i regionalnym (ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy wschodniej i południowej) oraz wsparcia niezależnych mediów i budowania wspólnej dla całej Ukrainy przestrzeni świadomości obywatelskiej⁴⁰. Łączny planowany budżet programu w latach 2014–2016 to 5,5 mln dol. kan. (14,85 mln zł), z czego 4 mln to wkład strony kanadyjskiej, a 1,5 mln – wkład Polski. Pierwszy nabór wniosków odbył się na jesieni 2014 r. i wyłonił do dofinansowania 19 wniosków (8 w ścieżce „niezależne media” i 11 w ścieżce „demokracja lokalna”). Kolejny nabór planowany jest na listopad 2015 r.

Poza tą ścieżką istnieje dość skromna możliwość zostania partnerem DFATD przy dużych projektach. Ogłoszenia pojawiają się na stronie internetowej ministerstwa: www.international.gc.ca/development-developpement/partners-partenaires/calls-appels/index.aspx?lang=eng. Ponieważ jednak kanadyjskie środki pomocowe są rozdysponowane do partnerów – zarówno kanadyjskich, jak i zagranicznych oraz międzynarodowych – na ogół to właśnie oni ogłaszają przetargi czy konkursy. Na stronie internetowej DFATD – www.acdi-cida.gc.ca/cidaweb/cpo.nsf/fWebCSAZen?ReadForm&idx=00&CC=UA#countryonly – wymienione są wszystkie projekty, a w ich opisach można znaleźć informacje o prowadzących je instytucjach. Z kolei na stronach internetowych tych instytucji podane są informacje o stanie realizacji projektów, ewentualnie kontakty do osób bezpośrednio się nimi zajmujących. Można też szukać informacji w ambasadzie

---

⁴⁰ Więcej o programie, warunkach i zasadach uczestnictwa na stronie FSM – www.solidarityfund.pl.

Kanady w Kijowie. Wskazane jest działanie we współpracy z zainteresowanymi podmiotami ukraińskimi, ewentualnie kanadyjskimi.

Wobec dobrych efektów współpracy strony kanadyjskiej z Fundacją Solidarności Międzynarodowej, można liczyć na poszerzenie zakresu wspólnych działań także o inne podmioty.

4.4. SZWECJA

Szwecja jest jednym z największych dawców pomocy rozwojowej dla Ukrainy i wspiera reformy w tym kraju od 1995 r. W latach 2007–2013 przeznaczyła na ten cel 213 mln dol. Aktualne priorytety wsparcia dla Ukrainy określa przyjęta w marcu 2014 r. regionalna strategia współpracy z Europą Wschodnią, Zachodnimi Bałkanami i Turcją na lata 2014–2020 obejmująca 13 państw⁴¹. Na Ukrainie działania będą koncentrować się na trzech obszarach: 1) wzmocnieniu integracji gospodarczej z UE i rozwoju gospodarki rynkowej; 2) wzmocnieniu demokracji, rządów prawa i praw człowieka; 3) ochronie środowiska i redukcji zmian klimatycznych. Planowany poziom wsparcia na najbliższe lata wynosi 25 mln euro rocznie. Ponad 50% tych środków trafi na priorytet trzeci, ok. 30% na priorytet drugi, a 9% na priorytet pierwszy.

Z listy aktualnych 47 projektów finansowanych przez Szwecję wybrane przykłady to: 1) Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership Fund (E5P Multifund) – wsparcie energooszczędności (do grudnia 2019 r., 16,1 mln euro); 2) Eastern Partnership Technical Assistance Fund – pomoc techniczna na projekty finansowane przez EBI (do grudnia 2019 r.; 2,2 mln euro); 3) implementacja planu działań Rady Europy dla Ukrainy (do września 2016 r.; 6,3 mln euro); 4) wsparcie dla uczelni Kyiv School of Economics (do czerwca 2016 r.; 1,7 mln euro); 5) wsparcie NGO Centre-UA (do marca 2017 r.; 1,2 mln euro); 6) wsparcie decentralizacji w ramach projektu realizowanego przez Szwedzkie Stowarzyszenie Władz Lokalnych i Regionów (do września 2018; 32 mln koron szw.).

---

⁴¹ *Results strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe, the Western Balkans and Turkey 2014–2020*, Ministry for Foreign Affairs's Sweden.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Programowaniem i realizacją pomocy rozwojowej zajmuje się Szwedzka Agencja Międzynarodowej Współpracy Rozwojowej (SIDA) we współpracy z ambasadą w Kijowie. W swojej działalności SIDA współpracuje z partnerami ukraińskimi (rządem, agencjami rządowymi, organizacjami pozarządowymi i badawczymi), wybranymi strategicznymi partnerami międzynarodowymi – organizacjami pozarządowymi (np. National Democratic Institute, East Europe Foundation, Global Action Plan) i międzyrządowymi (np. Rada Europy, OECD) oraz bankami rozwojowymi (EBOR, EBI, NEFCO, Bank Światowy). W większości przypadków oznacza to przekazanie wpłat do ogólnych budżetów tych instytucji i funduszy wyspecjalizowanych oraz tworzenie specjalnych funduszy z wybranymi organizacjami.

Oznacza to, że instytucją wdrażającą są najczęściej inne podmioty, a SIDA nie zajmuje się ogłaszaniem ani realizacją przetargów/konkursów. Przykładowo, w przypadku wsparcia funduszu E5P zarządzanego przez EBOR to bank zarządza funduszem i może ogłaszać zamówienia na usługi lub dobra. Możliwości współpracy ze Szwecją ograniczają się zatem do udziału w projektach realizowanych przez poszczególne organizacje lub też wypracowania wspólnej inicjatywy działań w obszarze wspólnego zainteresowania. Wiele aktualnych projektów jest na ukończeniu, co wskazuje, że także Polska może zaproponować stworzenie wspólnej inicjatywy wsparcia przemian na Ukrainie współfinansowanej przez obie strony.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Istnieje niewiele możliwości bezpośredniego aplikowania o fundusze Szwecji na pomoc rozwojową na Ukrainie. W niektórych przypadkach to SIDA może przygotować przetarg/konkurs na wybrany projekt i zamieścić stosowne ogłoszenie na stronie internetowej Kommers Annons www.kommersannons.se/sida. Nieliczne przetargi ogłaszane przez SIDA dotyczą usług konsultingowych oraz dostaw towarów i usług na potrzeby własnej działalności.

W większości przypadków środki szwedzkie raczej zwiększają pulę funduszy międzynarodowych administrowanych przez inne podmioty lub trafiają bezpośrednio do partnerów ukraińskich. To tam należy więc w pierwszej kolejności szukać możliwości finansowania projektów. Podstawowa ścieżka współpracy ze Szwecją na Ukrainie to nawiązanie kontaktów ze szwedzkimi konsultantami, firmami czy organizacjami, które już otrzymują finansowanie z SIDA. W ramach konsorcjów istnieje wiele możliwości realizacji mniejszych zleceń i zadań. Zwiększa to także szanse przygotowania się do udziału w przyszłych projektach. Dla partnerów szwedzkich bardziej atrakcyjne będą podmioty, którzy dbają o zrównoważony rozwój, ochronę środowiska i społeczną odpowiedzialność biznesu.

Zbieżność celów politycznych Polski i Szwecji sugeruje natomiast możliwość uruchomienia w przyszłości nowych wspólnych projektów na Ukrainie, które w większym stopniu korzystałyby z doświadczeń polskiej transformacji. Strona szwedzka docenia polskie doświadczenie transformacyjne, zwłaszcza w zakresie decentralizacji i samorządu lokalnego oraz efektywności energetycznej. Dotychczasowe konsultacje z Polską nie przyniosły jednak jak dotąd wypracowania wspólnych inicjatyw. Polskie podmioty zainteresowane możliwościami współpracy powinny kontaktować się bezpośrednio z biurem SIDA w Kijowie.

4.5. SZWAJCARIA

Szwajcaria jest ważnym źródłem pomocy rozwojowej dla Ukrainy. W latach 2011–2014 szwajcarska pomoc koncentrowała się na czterech priorytetach: samorządności i usługach publicznych; zdrowiu reprodukcyjnym; zrównoważonych finansach i gospodarce; zarządzaniu zrównoważoną energią⁴². Budżet pomocowy na ten okres wyniósł 60 mln franków szw.

W ramach nowego, przygotowywanego jeszcze programu pomocy na lata 2015–2018 budżet na Ukrainę zwiększono do 100 mln franków szw. i zmodyfikowano sektory wsparcia. Cztery nowe główne priorytety to: efektywność energetycz-

---

⁴² *Swiss Cooperation Strategy Ukraine 2011–2014*, SECO, SDC, styczeń 2011.

na (z budżetem 34 mln franków szw. na następne cztery lata); wsparcie rozwoju gospodarczego (w tym rolnictwa, sektora finansowego, sektora MŚP – budżet 20 mln franków; ochrona zdrowia (14 mln franków); budowanie dobrych rządów i pokoju (20 mln franków), obejmujące m.in. wsparcie decentralizacji i administracji w internecie (e-governance). Ponadto udzielane jest wsparcie poza obszarami priorytetowymi (*non-core programming*), obejmujące przeciwdziałanie handlowi ludźmi. Można dodać, że Szwajcaria oferuje program małych grantów na projekty ukraińskich organizacji pozarządowych o niewielkim budżecie (do 10 tys. euro).

SPOSÓB DZIAŁANIA

W realizację pomocy rozwojowej zaangażowane są trzy podmioty: Szwajcarska Agencja Pomocy (Swiss Agency for Development Cooperation – SDC), powiązana z Ministerstwem Spraw Zagranicznych; Sekretariat ds. Gospodarczych (State Secretariat for Economic Affairs – SECO), powiązany z ministerstwem gospodarki, oraz Wydział Bezpieczeństwa Ludzkiego (Human Security Division – HSD), będący częścią MSZ. SECO odpowiedzialne jest za realizację programów wsparcia w dwóch sektorach: efektywności energetycznej i rozwoju gospodarczego; SDC za realizację dwóch kolejnych priorytetów, przy wsparciu HSD (przy zadaniu czwartym). Nad koordynacją całości pracuje biuro SDC (Swiss Cooperation Office) w Kijowie, zatrudniające dziesięciu pracowników.

Są dwie główne ścieżki realizacji programów pomocowych. Pierwsza zakłada wpłaty do organizacji międzynarodowych na działania zbieżne z celami Szwajcarii. Kraj jest hojnym donatorem agencji ONZ (UNDP, UNICEF, WHO), Rady Europy czy instytucji finansowych (np. IFC, EBOR). Propozycja projektu wychodzi w tym przypadku od organizacji międzynarodowej i w razie zbieżności interesów Szwajcaria może współfinansować takie działanie, zyskując tym samym wpływ na charakter i cele projektu.

Drugim sposobem są inicjatywy własne, które mogą być zlecone do realizacji zewnętrznym partnerom (firmom, organizacjom, instytucjom). W tym przypad-

ku możliwe jest ogłoszenie konkursu/przetargu na operatora projektu czy partnera wykonującego dane zlecenie czy dostawy. W ostatnich latach Szwajcaria odchodzi od pomocy wiązanej, a zatem do tych przetargów mogą przystępować podmioty z wszystkich państw, spełniające warunki. Zamówienia powyżej 250 tys. franków szw. odbywają się na zasadach WTO. W praktyce w konkursach tych wygrywają najczęściej firmy szwajcarskie lub uznane organizacje międzynarodowe, które mogą wykazać się odpowiednim potencjałem i doświadczeniem we współpracy. Informacji o postępowaniach dotyczących projektów na Ukrainie należy szukać na ogólnej stronie rządowej zawierającej wszystkie przetargi publiczne w Szwajcarii: <https://www.simap.ch>.

W 2015 r. Szwajcaria realizowała w sumie 22 duże projekty na Ukrainie, dotyczące m.in.: decentralizacji i poprawy zarządzania i warunków na poziomie lokalnym (Swiss–Ukrainian Decentralisation Support to Ukraine project DESPRO Phase III) – realizowany przez szwajcarską firmę Swiss Resource Centre and Consultancies for Development (Skat); poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych (Residential Energy Efficiency Project) – realizowany przez International Finance Corporation (IFC); wzmocnienia stowarzyszeń MSP (Strengthening SME Membership Organisations) – realizowany przez United Nations Development Programme UNDP; poprawy jakości i dostępności do usług medycznych dla matek i dzieci (Mother and Child Health Programme in Ukraine, Phase III) – realizowany przez Swiss Tropical and Public Health Institute⁴³.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Obecnie polskie podmioty mają ograniczone możliwości współpracy ze Szwajcarią na Ukrainie. Szwajcarzy rzadko wybierają wykonawców projektów w drodze otwartych postępowań konkursowych, a model działania przyjęty poprzez dużych instytucjonalnych partnerów zostawia niewiele miejsca dla mniejszych podmiotów. Polskie firmy czy organizacje mogą nawiązać współpracę głównie przez relacje ze szwajcarskimi lub ukraińskimi instytucjami aktywnymi

---

⁴³ *Activities of Swiss Development Cooperation, Project List 2015*, Swiss Cooperation Office in Ukraine.

na Ukrainie. Szwajcaria może być natomiast zainteresowana nawiązaniem bliższej relacji na poziomie międzyrządowym i uruchomieniem na Ukrainie nowych inicjatyw polsko-szwajcarskich, wykorzystujących polskie doświadczenia, szczególnie w zakresie reformy samorządowej i decentralizacji.

4.6. WIELKA BRYTANIA

W ostatnich latach Wielka Brytania nie była ważnym dawcą pomocy rozwojowej dla Ukrainy. Sytuacja zmieniła się jednak po rozpoczęciu przemian na początku 2014 r. W kwietniu 2014 r. po siedmiu latach przerwy działalność w Kijowie wznowił Brytyjski Departament Współpracy Rozwojowej (Department for International Development – DFID), a rząd stopniowo zwiększał wsparcie dla różnych sektorów. Priorytetem działań jest wsparcie stabilności politycznej (także procesu reform) i rozwoju gospodarczego. Podstawowy program DFID na Ukrainie na dwa lata ma wartość 10 mln funtów. Środki te są rozdysponowane na projekty prowadzone przez trzech międzynarodowych partnerów: Bank Światowy (2 mln), EBOR (1 mln) i niemiecką agencję GIZ (2 mln). Wielka Brytania uruchomiła też program pomocy technicznej na wsparcie reform na lata 2014–2016 (UK–UA: Reform Assistance) wart ok. 4 mln funtów. Jego celem jest udzielenie pomocy rządowi Ukrainy, społeczeństwu obywatelskiemu i środowisku biznesowemu w budowaniu demokratycznych rządów i uzdrawianiu gospodarki. Zarządzanie programem zostało zlecone brytyjskiej korporacji PriceWaterhouse Cooper (PwC), wybranej w procedurze zamówienia publicznego w 2014 r.

Innym ważnym obszarem aktywności Wielkiej Brytanii jest pomoc humanitarna, na którą przeznaczono 1,4 mln funtów na przełomie 2014 i 2015 r., a w lutym 2015 r. ogłoszono nowy pakiet w wysokości 15 mln funtów na żywność, koce, schronienie i podstawowe leki dla Ukraińców dotkniętych konfliktem. Pomoc ta przekazywana jest na działania międzynarodowych organizacji humanitarnych na Ukrainie (WHO – 2 mln funtów, ICRC – 2 mln funtów), konsorcjum humanitarnych organizacji pozarządowych obecnych na Ukrainie (np. Danish Refugee

Council – 1 mln funtów) oraz realizację międzynarodowego programu pomocy humanitarnej (Ukraine Humanitarian Response Plan).

Inny program zakłada wsparcie działań zwiększających stabilność i pokój (Conflict Pool). W ramach tego instrumentu w roku 2014 i 2015 zrealizowano pięć projektów o wartości od 161 do 316 tys. funtów⁴⁴. Ponadto ambasada brytyjska w Kijowie realizuje też program małych grantów (Bilateral Programme Budget), w ramach którego finansuje niewielkie projekty (do 10 tys. funtów) realizowane przez lokalnych partnerów. W roku budżetowym 2014/2015 zaplanowano 15 projektów mających na celu wzmacnianie demokracji oraz reformy instytucji publicznych i rządów prawa⁴⁵.

SPOSÓB DZIAŁANIA

Większość brytyjskiej pomocy dla Ukrainy przekazywana jest kanałami wielostronnymi, czyli poprzez wpłaty do budżetów organizacji międzynarodowych, a także zlecana zewnętrznym podmiotom. W rezultacie istnieją obecnie niewielkie możliwości bezpośredniej współpracy przy realizacji projektów finansowanych z tego źródła. Pewnym wyjątkiem jest program UK–UA: Reform Assistance, zapewniający profesjonalne doradztwo krajowe i międzynarodowe w odpowiedzi na potrzeby zgłoszone przez rząd ukraiński i innych partnerów. W styczniu 2015 r. PwC, jako instytucja zarządzająca, przeprowadziła konkurs grantowy dla podmiotów zainteresowanych wsparciem reform w dwóch obszarach: dobrego rządzenia i reform ekonomicznych. Swoje aplikacje mogły składać ukraińskie i międzynarodowe organizacje pozarządowe (także te działające dla zysku, jak

---

⁴⁴ *Conflict Prevention Pool in Ukraine. Peacebuilding Projects 2014–15*, British Embassy, Kiev, www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/375216/CPP_peacebuilding_Projects.pdf.

⁴⁵ *Bilateral Programme Budget Projects 2014–15*, British Embassy, Kiev, www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/342480/BPB_2014-15_projects_leaflet_EN.pdf.

i non-profit) a szacowana wartość projektu wynosiła 100–200 tys. funtów⁴⁶. Należy oczekiwać, że w przyszłości PwC zorganizuje jeszcze trzy–cztery konkursy.

Dodatkowo ambasada brytyjska może okazjonalnie ogłaszać nowe przetargi i konkursy na swojej stronie internetowej, a brytyjska agencja promocji handlu i inwestycji UK Trade and Investment (UKTI) ogłasza także inne przetargi realizowane na Ukrainie, niekoniecznie z funduszy pomocowych. Przykładowo, w lutym 2015 r. ogłoszono przetarg wart 20 mln funtów na usługi w zakresie poprawy efektywności energetycznej (Ukraine – Legal Infrastructure for Energy Efficiency)⁴⁷. Informacje o ewentualnych przetargach finansowanych przez Wielką Brytanię dostępne są na portalu UKTI: www.businessopportunities.ukti.gov.uk/home.html.

MOŻLIWOŚCI WSPÓŁPRACY

Z uwagi na model realizacji pomocy rozwojowej Wielka Brytania nie stwarza wielu możliwości współpracy dla podmiotów z Polski. Niemniej jednak firmy czy organizacje powinny monitorować ogłoszenia o konkursach i przetargach udostępniane przez ambasadę w Kijowie i portal UKTI. Pewne możliwości mogą pojawić się zwłaszcza w ramach realizacji pomocy technicznej i pomocy humanitarnej, czyli w obszarach, na które Wielka Brytania przeznaczają największe środki. Dodatkowe szanse mają polskie organizacje humanitarne aktywne w rejonie konfliktu na Ukrainie, a także firmy, które mogą dostarczać usługi lub towary dla działalności humanitarnej (żywność, schronienie, środki transportu itp.). Podmioty mające interesujące propozycje mogą kontaktować się bezpośrednio z ambasadą brytyjską w Kijowie i przedstawić ofertę współpracy. Strona brytyjska docenia też wiedzę i doświadczenie polskich specjalistów i organizacji w zakresie transformacji systemowej, co może otwierać drzwi do przyszłej współpra-

---

⁴⁶ Szczegóły ogłoszenia dostępne na stronie: <https://www.gov.uk/government/world-location-news/call-for-proposals-through-the-uk-ua-reform-assistance-programme-in-ukraine>.

⁴⁷ *Ukraine – legal infrastructure for energy efficiency*, UK Trade & Investment, 23 lutego 2015 r., www.businessopportunities.ukti.gov.uk/uktihome/businessopportunity/863860.html.

cy w różnych reformach na Ukrainie. Podejmowane były rozmowy o współpracy szczególnie w zakresie decentralizacji, a także o współdziałaniu z Fundacją Solidarności Międzynarodowej⁴⁸.

4.7. POLSKA

Polska należy do głównych dawców dwustronnej pomocy rozwojowej dla Ukrainy. Według danych OECD DAC całość pomocy w 2012 r. wyniosła ponad 12 mln dol. (40,16 mln zł), co stanowiło 2% całej ODA dla Ukrainy i czyniło z Polski siódmego największego dawcę dwustronnego (po USA, Niemczech, Szwajcarii, Szwecji, Kanadzie i Francji). Polskie wsparcie dla Ukrainy przybiera głównie formę pomocy projektowej, technicznej, stypendialnej i humanitarnej. W 2012 r. największą część wsparcia obejmowały stypendia dla obywateli Ukrainy na studia w Polsce (ponad 22 mln zł), a także projekty administracji rządowej (4,92 mln zł), projekty wyłonione w konkursie „Polska pomoc rozwojowa” (4,83 mln zł) i wpłaty na organizacje międzynarodowe (3,57 mln zł)⁴⁹.

Według planu współpracy rozwojowej na 2013 r. wartość projektów na Ukrainę finansowana z puli środków w dyspozycji Ministerstwa Spraw Zagranicznych miała wynieść 6,23 mln zł⁵⁰, w 2014 r. wzrosnąć do 8,33 mln zł⁵¹, a w 2015 – do niemal 12 mln zł. Dodatkowe środki w 2014 r. przeznaczono na pomoc humanitarną (500 tys. zł), wsparcie transformacji (800 tys. zł) i inne działania. Polska

---

⁴⁸ Wywiad z przedstawicielem DFID w Kijowie, 17 marca 2015 r.

⁴⁹ *Raport roczny 2012. Polska współpraca na rzecz rozwoju*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2013.

⁵⁰ *Plan współpracy rozwojowej w 2013 r. realizowany za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową, ze środków MSZ oraz ze środków innych resortów świadczących współpracę rozwojową*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2013.

⁵¹ *Plan współpracy rozwojowej w 2014 r. realizowany za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ze środków rezerwy celowej przeznaczonej na współpracę rozwojową, ze środków MSZ oraz ze środków innych resortów świadczących współpracę rozwojową*, wersja zmodyfikowana we wrześniu 2014 r. w odpowiedzi na zmieniającą się sytuację na Ukrainie, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2014.

m.in. współfinansowała część misji obserwacyjnej OBWE na wybory prezydenckie na Ukrainie (3,2 mln zł), rozpoczęła wsparcie pierwszego etapu reformy samorządowej (misje eksperckie, doradztwo), udzieliła pomocy poszkodowanym w starciach podczas demonstracji w Kijowie. W sumie w czerwcu 2014 r. MSZ szacowało wsparcie dla Ukrainy w 2014 r. na 17 mln zł⁵², a w listopadzie minister spraw zagranicznych Grzegorz Schetyna wskazywał, że suma ta przekroczyła już 21 mln zł⁵³. Zgodnie z planem pomocy rozwojowej na 2015 r. Ukraina może liczyć na niemal 12 mln zł wsparcia z budżetu pomocy rozwojowej administrowanego przez MSZ⁵⁴.

Od 2014 r. ważną rolę w udzielaniu pomocy Ukrainie odgrywa także Fundacja Solidarności Międzynarodowej (FSM), wspierająca prodemokratyczne przemiany w ramach polskiej pomocy zagranicznej. Angażuje się ona szczególnie we wsparcie demokracji lokalnej, samorządności i podmiotowości obywateli oraz wykorzystanie polskiego doświadczenia w opracowaniu reformy samorządowej. W 2014 r. FSM uruchomiła wspólny Polsko-Kanadyjski Program Wspierania Demokracji dla Ukrainy. 17 grudnia 2014 r. zostało zawarte memorandum o współpracy w zakresie wsparcia reformy samorządowej na Ukrainie między Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP a Ministerstwem Rozwoju Regionalnego, Budownictwa, Mieszkalnictwa i Usług Komunalnych Ukrainy. MSZ RP wskazało Fundacji Solidarności Międzynarodowej dodatkowe działanie w ramach programu Wsparcie Demokracji w 2015 r. Fundacja otrzymała 2 mln złotych na sfinansowanie programu pomocy technicznej, obejmującego działania doradcze zespołu polskich ekspertów, dotyczące przygotowania propozycji projektów aktów prawnych w zakresie reformy samorządowej na Ukrainie; organizację szkoleń, staży i wizyt studyjnych; organizację okrągłego stołu promującego re-

---

⁵² Materiał informacyjny dotyczący polskiego wsparcia na rzecz Ukrainy w 2014 r., Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, stan na 10 czerwca 2014 r.

⁵³ *Minister Grzegorz Schetyna o priorytetach polskiej dyplomacji*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa, 6 listopada 2014 r., www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/minister_grzegorz_schetyna_o_priorytetach_polskiej_dyplomacji.

⁵⁴ *Plan współpracy rozwojowej w 2015 r.*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2014.

formy decentralizacyjne na Ukrainie oraz realizację projektów wdrażających reformę samorządową⁵⁵. Ponadto w 2015 r. FSM ogłosiła konkurs na realizację projektów na Ukrainie w związku ze specjalnym programem pomocy w obszarach wskazanych przez Mustafę Dżemilewa, laureata Nagrody Solidarności z 2014 r. FSM otworzyła też biuro w Kijowie w celu koordynacji swoich programów pomocowych na Ukrainie.

Tabela 7. Pomoc Polski dla Ukrainy. Podział środków w ramach rezerwy celowej

Rodzaj działań	Wartość (tys. zł)
Projekty wdrażane w konkursie „Polska pomoc rozwojowa w 2015 r.”	3500
Projekty modułowe wdrażane na podstawie konkursu „Polska pomoc rozwojowa w 2014 r.”	647
Projekty wdrażane przez organy administracji rządowej	2343
Projekty modułowe wdrażane przez organy administracji rządowej od 2014 r.	208
Wsparcie procesów transformacyjnych na Ukrainie	2000
Współpraca w ramach organizacji międzynarodowych	2000
Dofinansowanie kosztów kształcenia obywateli Ukrainy w Kolegium Europejskim w Natolinie	300
System małych grantów	800
SUMA	11 798

Źródło: *Plan współpracy rozwojowej w 2015 r.*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2014.

W ramach pomocy projektowej zarządzanej przez MSZ Polska koncentruje swoje działania na następujących obszarach priorytetowych: bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie granicami; rozwój regionalny, budowa potencjału administracji publicznej i samorządowej; rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

W styczniu 2015 r. premier Ewa Kopacz ogłosiła nowe inicjatywy wsparcia Ukrainy, w tym pomoc finansową (kredyt eksportowy) w wysokości 100 mln euro.

⁵⁵ *Wsparcie na rzecz reformy samorządowej na Ukrainie*, Fundacja Solidarności Międzynarodowej, www.solidarityfund.pl/pl/wsparcie-na-rzecz-reformy-samorzadowej-na-ukrainie.

Początkowo proponowano wykorzystanie tych środków na modernizację ukraińskich elektrowni (z udziałem polskich firm i technologii), natomiast strona ukraińska sugerowała raczej odbudowę i rekonstrukcję regionu Donbasu. Pod koniec marca premier Kopacz ogłosiła, że celem kredytu „miałoby być wsparcie ukraińskiej gospodarki i wzmocnienie relacji gospodarczych między oboma krajami”⁵⁶. Wydaje się, że sposób wykorzystania tych funduszy wciąż nie jest rozstrzygnięty. Możliwe więc, że środki te zasilą nowy projekt zgłoszony przez partnerów w sektorze ważnym dla relacji polsko-ukraińskich (np. inwestycja w infrastrukturę transportową w regionach przygranicznych).

SPOSÓB DZIAŁANIA

Z punktu widzenia firm i organizacji najważniejsza jest pomoc projektowa, w ramach której przyznawane są dotacje celowe na realizację zadań mieszczących się w priorytetach pomocy Ukrainie. Główne ścieżki wyboru projektów to:

- 1) konkursy ogłaszane w ramach programu Polska Pomoc Rozwojowa (PPR), organizowane przez Departament Współpracy Rozwojowej MSZ;
- 2) konkursy dotacyjne w ramach programu Polska Pomoc Humanitarna, realizowane przez DWR MSZ;
- 3) konkursy ogłaszane przez Fundację Solidarności Międzynarodowej (wcześniej Fundacja Wiedzieć Jak) w ramach programu „Wsparcie Demokracji”;
- 4) projekty wyłaniane w ramach programu małych grantów przez ambasadę RP w Kijowie. Podmioty uprawnione do udziału w postępowaniu dotacyjnym (poza grantami ambasady, która kierują pomoc do ukraińskich organizacji pozarządowych i wspólnot lokalnych) to: zarejestrowane w Polsce organizacje pozarządowe, organizacje religijne, spółdzielnie socjalne, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, uczelnie niepubliczne.

---

⁵⁶ *Rozmowa telefoniczna premier Ewy Kopacz z szefem ukraińskiego rządu*, „Onet.pl”, 25 marca 2015, www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/rozmowa-telefoniczna-premier-ewy-kopacz-z-szefem-ukrainskiego-rzadu.html.

Przykładowo, w 2012 r. w ramach konkursu PPR wyłoniono do realizacji 19 projektów o średniej wartości 250 tys. zł; polskie organizacje pozarządowe zrealizowały 24 projekty organizowane przez FSM, a ambasada RP – 14 projektów o średniej wartości 57 tys. zł. Ponadto organa administracji rządowej zrealizowały również 19 projektów o średniej wartości 250 tys. zł⁵⁷.

Przedsiębiorstwa prywatne do niedawna nie brały udziału w realizacji projektów pomocowych finansowanych z programu Polska Pomoc. Zmieniło się to kilka lat temu, odkąd zaczęły być systematycznie zapraszane do współpracy przy projektach finansowanych z systemu małych grantów. Dzięki temu udało się przeprowadzić kilka projektów wykorzystujących polskie technologie, instalacje produktów polskiej produkcji i polskie doświadczenie. Były to: cztery projekty w latach 2012–2014 obejmujące przeszkolenie ponad 1000 ukraińskich strażaków i przekazanie sprzętu polskiej produkcji (główny realizator – firma Egeria); powstałe w 2013 r. Polsko-Ukraińskie Centrum Odnawialnych Źródeł Energii na Politechnice Kijowskiej, wyposażone w polskie technologie (kolektory słoneczne, powietrzne pompy ciepła firmy Hewalex, efektywne energetycznie okna Kołton, komputerowy system sterowania i monitoringu firmy Promar, kocioł biomasowy firmy Kołton); wyposażenie w polskie technologie ekologiczne trzech szkół ogólnokształcących w obwodzie winnickim i stacji ratownictwa górskiego; zaangażowanie polskich organizacji samorządu gospodarczego na Ukrainie (Międzynarodowe Stowarzyszenie Polskich Przedsiębiorców na Ukrainie, Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza) w projekty wspierające reformy systemowe w ukraińskiej gospodarce; w fazie realizacji są też projekty z zakresu budownictwa (remont i modernizacja przedszkola w Kijowie) oraz zainstalowanie w Państwowej Akademii Transportu Kolejowego w Charkowie polskiego nowoczesnego symulatora pojazdów szynowych (firmy Medcom)⁵⁸.

---

⁵⁷ Opis projektów na stronie Fundacji Solidarności Międzynarodowej, www.solidarityfund.pl/pl/opisy-projektow-2013/wg-krajow-2/ukraina.

⁵⁸ *Informacja nt. międzynarodowych programów pomocowych na Ukrainie w kontekście możliwości zaangażowania oferty polskich przedsiębiorstw*, Ambasada RP w Kijowie, 2014.

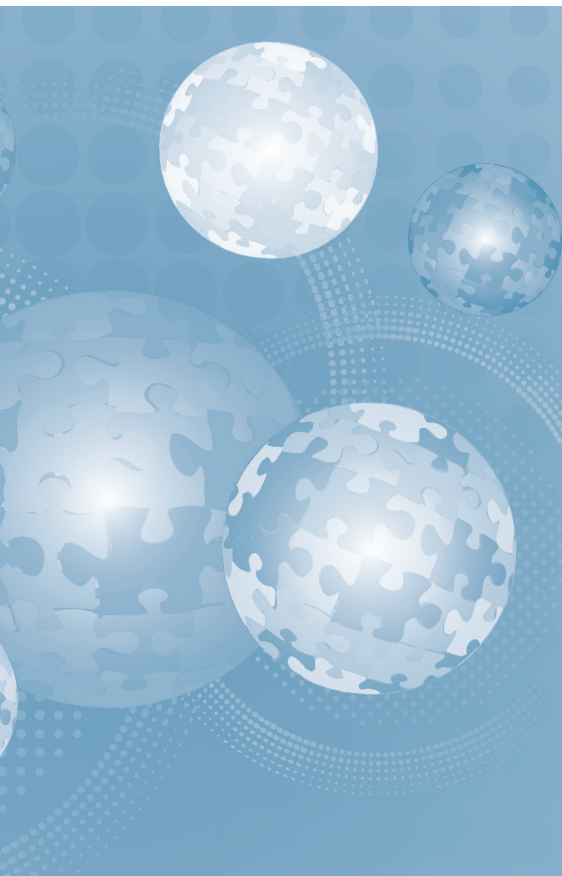
Poza wsparciem oficjalnym w pomoc dla Ukrainy angażują się polskie organizacje pozarządowe, religijne i społeczne, zbierając dodatkowe fundusze na pomoc humanitarną i pomoc Ukraińcom w Polsce. Działania na Ukrainie prowadzą m.in.: Polska Centrum Misji Medycznej, Kulczyk Foundation, Polska Akcja Humanitarna, Caritas Polska. Koncentrują się głównie na pomocy osobom dotkniętym konfliktem na wschodzie kraju, zapewniając dostawy towarów i sprzętu, usługi medyczne oraz wsparcie w przygotowaniu do przetrwania zimy. Współpraca między biznesem a organizacjami pozarządowymi może stanowić nowy obiecujący obszar zaangażowania na Ukrainie.

PRZYSZŁE MOŻLIWOŚCI

W związku ze wzrostem zaangażowania Polski we wsparcie reform na Ukrainie można spodziewać się dalszego zwiększenia środków na projekty w ramach istniejących mechanizmów i nowych inicjatyw. Polskie organizacje pozarządowe powinny śledzić informacje o konkursach na stronach MSZ (www.msz.gov.pl, www.polskapomoc.gov.pl), w „Biuletynie Informacji Publicznej” MSZ oraz w siedzibie MSZ, Fundacji Solidarności Międzynarodowej i in., a także brać udział w postępowaniach konkursowych. Należy zapoznać się zwłaszcza z planami wieloletnimi i rocznymi polskiej pomocy zagranicznej oraz regulaminem konkursu, który zawiera szczegółowy zakres i warunki realizacji zadań, sposób przygotowania i termin składania wniosku projektowego, tryb i kryteria stosowane przy wyborze wniosków projektowych, termin dokonania wyboru wniosków, warunki, jakie musi spełnić podmiot przystępujący do konkursu, oraz sposób udostępnienia wzoru wniosku projektowego i niezbędnych załączników.

Obecnie główną ścieżką udziału w pomocy rozwojowej jest dla polskich firm współpraca z organizacjami pozarządowymi w konkursach organizowanych w Warszawie oraz w ambasadzie w Kijowie. Nowe możliwości mogą się natomiast wiązać z realizacją pożyczki rządowej na projekty na Ukrainie, po tym jak doprecyzowane zostaną sektory i zasady wykorzystania tych środków.

UWAGI PRAKTYCZNE

Udział w przetargach i konkursach organizacji międzynarodowych, a docelowo uzyskanie dofinansowania projektów na Ukrainie, **nie jest zadaniem łatwym**. Proces przeprowadzania przetargów jest dość skomplikowany i długotrwały, a wymagania stawiane wykonawcom są bardzo wysokie. Często polskie firmy i organizacje nie są w stanie spełnić wygórowanych kryteriów dotyczących doświadczenia, zasobów finansowych czy technicznych. Zadanie utrudnia fakt, że o te same środki konkurują najlepsze firmy międzynarodowe, a w wielu przypadkach preferowane są podmioty ukraińskie. Problemem może być sam dostęp do pełnej informacji o przetargach/konkursach na wczesnym etapie umożliwiającym odpowiednie przygotowanie dokumentacji przetargowej.

Zwiększenie środków finansowych na projekty na Ukrainie, zwłaszcza w obecnej sytuacji polityczno-gospodarczej, stanowi jednak dla polskich przedsiębiorców ważną zachętę, by zwrócili oni większą uwagę na te możliwości. Wsparcie dla polskich firm i organizacji w ubieganiu się o środki międzynarodowe i krajowe oferują ambasada RP w Kijowie oraz Departament Współpracy Ekonomicznej MSZ. Chociaż zasady przyznania grantów/zamówień różnią się w zależności od poszczególnego donatora, można udzielić kilku ogólnych

wskazówek pomocnych w zwiększeniu szans na zdobycie międzynarodowych kontraktów/grantów:

- **Bądź dobrze poinformowany, zorientowany i przygotowany:**
  - **zarejestruj się na portalach poszczególnych organizacji jako możliwy oferent**, a zwłaszcza zbadaj możliwości finansowania odpowiednie dla sektora działalności firmy;
  - **zapoznaj się z funkcjonowaniem i programami pomocowymi głównych donatorów**, w tym z zasadami organizowania konkursów na projekty i przetargów na zamówienia opisanymi w specjalnych przewodnikach i regulacjach (np. *PRAG*, dostępnym na stronach internetowych UE, albo *Procurement Policies and Rules* EBOR);
  - **prowadź stały monitoring stron internetowych organizacji międzynarodowych**, na których ogłaszane są informacje o aktualnych i planowanych przetargach, a także odpowiednich urzędów ukraińskich, często pełniących funkcję instytucji wdrażających. Pomocne będą strony zawierające zbiorcze dane nt. przetargów różnych organizacji, jak platforma ONZ: Development Business – www.devbusiness.com, UNGM – www.un.ungm.org.
- **Bądź aktywny, bądź widoczny:**
  - **nawiąż kontakt z biurami lokalnymi organizacji i/lub instytucji ukraińskich** przeprowadzających przetargi, korzystaj z możliwości konsultacji w przygotowaniu oferty i domagaj się pełnej informacji w przypadku przegrania przetargów;
  - **działaj na rynku lokalnym**, gdyż firmy już obecne na Ukrainie mają większe możliwości uzyskania zamówień/grantów samodzielnie lub w ramach konsorcjów.
- **Bądź konkurencyjny.** W większości konkursów czy przetargów o sukcesie decyduje najlepsza oferta i najlepszy projekt. Mniejszą rolę odgrywa często cena. Ważne jest staranne przygotowanie oferty czy aplikacji konkursowej, zgromadzenie odpowiednich referencji, potwierdzenie doświadczeń i kompetencji.

- **korzystaj**, w miarę możliwości, z **usług firm konsultingowych** pomagających w sposób profesjonalny przygotować ofertę przetargową;
- **zwracaj uwagę na zasady społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), poszanowanie środowiska i warunków pracy**, gdyż donatorzy zagraniczni promują wysokie standardy dla biznesu.
- **Działaj wspólnie**. W staraniach o duże kontrakty rzadko wygrywają pojedyncze firmy czy organizacje, a częściej konsorcja różnych podmiotów. Ważne jest łączenie się w sieci, dołączanie do istniejących konsorcjów, zaczynanie współpracy jako podwykonawca i zleceniobiorca mniejszych zadań. Współdziałanie z innymi pozwala zdobyć doświadczenie, nawiązać kontakty z nowymi donatorami, zwiększyć dostęp do przepływu informacji, zaprezentować swoją firmę czy organizację, dać się poznać w środowisku:
  - **twórz konsorcja** z innymi podmiotami z Polski, z innych krajów UE lub partnerami ukraińskimi w celu przygotowania wspólnej oferty i najlepszego wypełnienia kryteriów selekcji oferenta;
  - **formuj partnerstwa** z podmiotami ukraińskimi albo zakładaj firmy córki na Ukrainie, aby zwiększyć szanse powodzenia w przetargach preferujących firmy lokalne.

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych jest jednym z najważniejszych think tanków w Europie Środkowej i Wschodniej. Sytuując się pomiędzy światem polityki a niezależną analizą, PISM zapewnia wsparcie decydentom i dyplomatom, inicjuje publiczną debatę ekspercką oraz upowszechnia wiedzę o współczesnych stosunkach międzynarodowych.

ISBN: 978-83-64895-50-0